

Sømna
kommune

Temaplan for forebygging, avdekking og håndtering av vold og overgrep i nære relasjoner

2022-2025

Vedtatt av kommunestyret 05.05.22

FORORD

Noen barn, unge og voksne blir utsatt for vold fra mennesker som skulle gitt dem trygghet. Mange er redde der de skulle vært trygge; i hjemmet og andre steder der omsorg er en forventning. Vold i nære relasjoner er ekstra vanskelig å oppdage, og det kan være vanskelig for dem som blir utsatt for vold å be om hjelp. Vold i nære relasjoner skaper utrygge levevilkår for barn og voksne, og kan føre til alvorlige fysiske, psykiske og sosiale problemer for de involverte.

All bruk av vold er i strid med norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter. Det overordnede målet med handlingsplanen er at alle som lever med vold skal sikres nødvendig hjelp og beskyttelse gjennom tiltak som kompetanseheving, samhandling, holdningsskapende arbeid, bevisstgjøring og forebyggende arbeid i kommunen.

Handlingsplanen definerer hva vold i nære relasjoner er, og hva overgrep kan være. Videre beskriver handlingsplanen hvilke veier fagfolk kan gå om de får mistanke om vold eller overgrep. Planen er delt i tre hoveddeler; en kunnskapsdel, en tiltaksdel og en del med vedlegg for fagpersonene.

Når vi nå har formulert lokal handlingsplan for avdekking, forebygging, og håndtering av vold og overgrep så har vi tre overordnede mål:

- å forhindre at vold og overgrep i nære relasjoner finner sted*
- å tidlig oppdage når noen blir utsatt for vold og overgrep*
- å ha tverrfaglig oppfølging av voldsutsatte med de rette instanser til rett tid, og at denne oppfølgingen oppleves som god, trygg og helhetlig for de voldsutsatte*

Disse målene fordrer god forståelse av volden som fenomen og uttrykk, samt trygghet og varsomhet hos de som jobber med mennesker. Sømna og Sør-Helgeland trenger modige fagfolk som tør å stille spørsmål og undre seg når de ser at noen har det vanskelig, samt trosse idealer om harmoni i lokalsamfunnet når disse går på tvers av tryggheten til enkeltindivider. Tillit til og samarbeid mellom instansene som skal være i kontakt med mennesker i lokalsamfunnet, er også essensielt i dette arbeidet.

Fokus i planen er i hovedsak knyttet til barn og unge. Vi takker samtlige tjenester på Sør-Helgeland for deres bidrag inn i dette arbeidet.

Innhold

MÅL	7
OVERORDNEDE FØRINGER	8
Internasjonale forpliktelser	8
Nasjonale handlingsplaner	8
Kommunale føringer.....	10
VOLD – DEFINISJONER OG BESKRIVELSER.....	11
Vold i nære relasjoner	11
Makt og kontroll	12
Vold som virkemiddel.....	13
Oppdragervold.....	13
Vold i syklus	15
Vold som eskalerer	16
Voldsuttrykkene	16
Hvem utsetter andre for vold?	18
Voldsutøver og vedkjennelse	19
Å være voldsutsatt.....	19
Vold mot barn og unge.....	20
Vold i familier med minoritetsbakgrunn	22
Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i samiske samfunn	22
Kjærestevold, ungdomspopulasjonen.....	23
Vold mot personer med nedsatt funksjonsevne.....	23
Vold mot eldre.....	23
TALL OG ANTAKELSER OM OMFANG AV VOLD I NÆRE RELASJONER	24
Avdekking	25
Lokale tall på omfang	26
Mørketall	26
RELEVANT LOVVERK	28
Avvergingsplikten, Lov om straff § 196	28
Meldeplikt til barnevernet	28
Krisesenterloven §3-3a.....	28
TVERRFAGLIG OG TVERRETATLIG SAMARBEID OG KOMPETANSE.....	29
BTI-modellen	30
Individuell plan	30

Lokale forebyggingstiltak som er implementert:	30
Tidlig inn	30
Lokal spørreundersøkelse om kunnskap om vold og overgrep.....	31
Ansattes kunnskap om vold:	32
Ansattes kjennskap til seksuelle overgrep, herunder symptomer og ev. senskader:.....	32
Tjenestens handlingskompetanse for å håndtere informasjon om vold:	33
Tjenestens handlingskompetanse vedr. seksuelle overgrep:	33
Oppsummerte funn og anbefalinger	34
TILTAKSDELEN.....	35
Delmål 1: forebygge - våge å se	35
Delmål 2: Avdekke – tørre og spørre.....	36
Delmål 3: Mot til å handle.....	36
Tiltak i planperioden.....	38
Interkommunale tjenester	44
VEDLEGG.....	47
Vedlegg 1: Hjelpetilbud lokalt, regionalt, digitalt og nasjonalt.....	47
Vedlegg 2: Anbefalte kurs, ressurser og utdanninger	47
Vedlegg 3: Lokal spørreundersøkelse om kunnskap om vold og overgrep 2021.....	47
Vedlegg 4: Handlingsveileder	47
Vedlegg 5: Prinsipper for den gode samtalen med barn.....	47
Vedlegg 6: Skjema: MELDING TIL BARNEVERNSTJENESTEN SØR-HELGELAND	47
Hjelpetilbud	47
For råd og veiledning ved bekymring for et barn:.....	47
Nettressurser for voksne som er bekymret for/ jobber med barn er utsatt for vold eller overgrep:	48
<i>Nasjonale og regionale hjelpetjenester, generelt:</i>	49
Nettressurser for voksne utsatt for vold og overgrep:.....	50
Kart over hjelp til voksne som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep:	50
Nasjonale/ regionale tjenester for barn som er utsatt for vold eller overgrep:	50
Nettressurser for barn som er utsatt for vold:.....	51
Kart over hjelpetjenester til volds-/ overgrepsutsatte barn eller vitner til vold:.....	51
Kommunale tjenester:.....	52
Nettressurser for voksne som ønsker hjelp:	52
Kart over hjelpeinstanser for voldsutøver/ begått seksuelle overgrep:	52

Nettressurser for ungdom som opplever overgrep på nett:.....	52
Nettressurser for foreldre til barn som er utsatt for overgrep på nett:	53
Anbefalte kurs, ressurser og utdanninger :.....	53
Videreutdanninger	54
Handlingsveileder	54
Hva gjør jeg som ansatt, kollega eller venn – ved mistanke om vold i nære relasjoner?	55
HANDLE!	56
Melding til barneverntjenesten Sør-Helgeland:.....	59
Hjelpeskjemaer ved bekymring rundt et barn	63
KONKRETISÉR BEKYMNINGEN	63
TILTAKSPLAN.....	64
REFERANSER	65

MÅL

- grunnlag for handlingsplanen

Handlingsplaner og øvrige tiltak fra myndighetenes side har i økende grad satt vold i nære relasjoner på den politiske agendaen. Myndighetene legger vekt på å arbeide for et tryggere, mer rettferdig og likestilt samfunn. Det vektlegges å sette inn forebyggende tiltak på et tidlig tidspunkt, slik at vi kan hindre at vold oppstår og korrigere holdninger og begynnende voldelig atferd. Det legges føringer for det kommunale forebyggende arbeidet og viktigheten av dette (NKVTS Rapport nr. 2, 2018).

Samfunnsorienterte mål

Å endre forholdene i en kommune, er noe som ligger på et politisk, eller administrativt nivå. Kommuner som politisk har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner har tatt en beslutning om å endre noe i sin kommune. Sømna kommune vedtok i 2019 at det skulle jobbes frem en handlingsplan mot vold og overgrep i kommunen.

Organisatoriske mål

Å bedre tilbudene til kommunens innbyggere ved å forbedre hjelpetjenestene/instansene som yter hjelp, er noe som må forankres i kommuneledelsen og hos lederne i de enkelte tjenestene. I arbeidet med denne planen satses det på å styrke det forebyggende og avdekkende arbeidet spesielt i barnehage og skole. Handlingsplan skal være et felles kommunalt ansvar. Det betyr at hver enkelt tjeneste må følge opp mål gitt i tiltaksdel, slik at ledere sikrer god faglig forståelse av vold og overgrep og gode rutiner og vurderinger i sine respektive tjenester.

Brukerorienterte mål

Ansatte i kommunen og deres innbyggere skal bli bedre kjent med fenomenene vold og overgrep, hva de skal gjøre om de mistenker at et barn eller en voksen utsettes for vold, samt bli trygge på å utforske hvis de får en mistanke om at noen har det vanskelig i hjemmet.

OVERORDNEDE FØRINGER

Internasjonale forpliktelser

Det finnes flere internasjonale forpliktelser som definerer målsettinger om å motvirke vold og overgrep. Vi vil referere til følgende:

FNs bærekraftsmål

- Avskaffe alle former for vold mot jenter og kvinner, både i offentlig og privat sfære, herunder menneskehandel, seksuell vold og annen form for utnyttning (delmål 5.2)
- Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold mot og tortur av barn (delmål 16.2)

Barnekonvensjonen

FNs barnekonvensjon er en samling rettigheter som gjelder globalt for de landene som har godtatt konvensjonen. Artikkel 19 presiserer voksnes ansvar for å beskytte barn:

"Partene skal treffe egnede lovmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk mens en eller begge foreldre, verge eller eventuell annen person har omsorgen for barnet"

Nasjonale handlingsplaner

Arbeidet med å forebygge, avdekke og sette inn tiltak mot vold i nære relasjoner styres av flere nasjonale føringer, både i lovverk, handlingsplaner og forskrifter. Her er noen nasjonale føringer for arbeidet mot vold og overgrep:

Regjeringens Opptappingsplan mot vold og overgrep (mot barn og unge) 2017-2021

Regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangs-ekteskap og kjønnslemlestelse, Retten til å bestemme over eget liv 2017-2020

Regjeringens strategiplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom, Barndommen kommer ikke i reprise 2014–2017

Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner, Et liv uten vold 2014-2017

Proposisjon 12 S: Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)

Dette er den siste opptappingen på nasjonalt plan som gir retningslinjer for arbeid i kommunene. Planen gir en oversikt over dagens situasjon på feltet, og vil derfor refereres i hovedpunkter som er relevante for den kommunale handlingsplanens innhold og planer.

Utdrag fra målene satt i opptappingsplanen:

- Alle relevante sektorer skal synliggjøres som helsefremmende arenaer
- God og riktig kompetanse skal finnes i alle sektorer og tjenester
- Vold og overgrep skal oppdages tidlig, og voldsutsatte skal få individuelt tilpasset oppfølging og behandling
- Arbeidet mot vold og overgrep skal samordnes på tvers av tjenester og sektorer
- Kunnskap om og forståelse av vold og overgrep skal økes i befolkningen

Regjeringen ønsker å:

- Gjennomgå etablerte strukturer og systemer for å vurdere hvordan disse bedre kan ivareta arbeidet mot vold og overgrep.
- Sørge for at vold og overgrep tas inn i de relevante underliggende etaters samfunnsoppdrag.
- I forbindelse med struktur- og kvalitetsreformen i barnevernet, fremme en lovproposisjon der forventningene til kommunenes forebyggende arbeid klargjøres.
- Tydeliggjøre rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver når det gjelder arbeidet mot omsorgssvikt, vold og overgrep.
- Utrede endringer i krisesenterloven med sikte på å klargjøre kommunenes ansvar for å forebygge vold og overgrep.
- Tydeliggjøre i spesialisthelsetjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og tannhelsetjenesteloven, ansvaret de regionale helseforetakene, kommunene og fylkeskommunene, herunder ledelsen, har for å bidra til at vold og seksuelle overgrep blir forebygget, avdekket og avverget ved ytelse av helse- og omsorgstjenester.
- Bidra til at kommuner utarbeider kommunale eller interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.
- Vurdere behovet for å utvide bestemmelsen om avvergingsplikt.
- Sørge for at RVTS-ene i større grad bidrar til lokalt og regionalt samarbeid og samordning av voldsarbeidet.
- Bidra til systematisk samarbeid mellom relevante tjenester, for eksempel konsultasjonsteam.
- Prøve ut en modell for håndtering av vold og overgrep mot sårbare voksne – TryggEst.
- Styrke samarbeidet mellom politi og barnevern.
- Styrke samarbeidet mellom familievern tjenesten og helsestasjonene.
- Klargjøre og forenkle bestemmelsen om opplysningsplikt til barnevernet.
- Vurdere hvordan temaer knyttet til vold kan inkluderes i 0-24-samarbeidet.

- Fremme et lovforslag der forventningene til kommunenes forebyggende arbeid klargjøres, i forbindelse med struktur- og kvalitetsreformen i barnevernet
- Utarbeide indikatorer for vold og overgrep, slik at kommunene kan utarbeide rettede tiltak
- Utvikle nasjonal strategi for foreldrestøttende tiltak, samt styrke tilskudd
- Styrke innsatsen mot mobbing og digitale krenkelser, styrke tematikk om internettrelaterte overgrep i foreldrestøttende tiltak
- Generell kompetanseheving i alle tjenester som jobber med mennesker
- Utvikle et nasjonalt opplæringsprogram i å snakke med barn og unge om vold og overgrep
- Videreutvikle krisesentertilbudet til utsatte grupper
- Styrke de kommunale tjenestetilbudene med økt psykologkompetanse og helsestasjonsvirksomhet
- Legge til rette for et mer teambasert helsetjenestetilbud
- Disse tiltakene forsøker vi å støtte opp under i lokalt arbeid med interkommunal handlingsplan mot vold og overgrep, og kontinuerlig i tiden fremover.

Kommunale føringer

Sømna Kommuneplan Samfunnsdelen (2017-2029):

Hovedmål: Å skape et helsefremmende lokalsamfunn, en bærekraftig kommune og attraktiv bostedskommune

Disse delmålene er aktuelle knyttet til denne temaplanen:

- Gode oppvekstvilkår for alle barn og unge
- Barnehage og skole har høy kvalitet og arbeider helsefremmende
- Prioritere virkemidler som reduserer sosiale ulikheter og livsvilkår
- Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid
- Redusere utenforskap

VOLD – DEFINISJONER OG BESKRIVELSER

Det fins ulike definisjoner på vold. I vårt arbeide har vi valgt å forholde oss til følgende:

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil»

I denne definisjonen (Isdal, 2000) er volden handlinger som har en *funksjon* og et *mål*. Voldsutsatt blir gjennom handlingen (eller mangel på ivaretagende handling) påført smerte og frykt for senere angrep. Vold har mange former, og Isdal (2000) deler den inn i 5 hovedgrupper; fysisk, psykisk, seksuell, materiell og latent vold. Disse er alle deler av et voldsbilde som undertrykker individer og bryter ned gode relasjoner. Felles for volden er at den er nedbrytende, og at forutsetningene for kjærlighet minsker over tid om volden får vedvare.

For voldsutsatte er volden krenkende i større eller mindre grad, avhengig av voldens omfang og natur, samt individuelle forskjeller. Vi kan alle oppleve å være sinte på andre, men en voldsutøver har et problem med å regulere sine følelser, og uttrykker disse aggressivt og skader dermed de/n utsatte. Voldsutøver kan oppleve volden som dempende på økende frustrasjon i øyeblikket, men angeren er for mange stor i etterkant. Voldsutøver og voldsutsatt kan definere volden bort, bortforklare og benekte. Voldsutsatte kan også omdefinere eller bagatellisere opplevd vold for å klare å leve over tid i et kjærlighetsforhold som også er et voldsregime.

Fagpersoner må være godt oppdatert på voldens natur, samt effekten av vold overfor enkeltindivider, familier og samfunnet rundt.

Vold i nære relasjoner

Det er i de nære relasjonene at man kommer tettest på hverandre, og da samtidig kan utfordre hverandre mest. Noen ganger har mennesker vansker med å fungere hensiktsmessig og ivaretagende overfor en partner. Her er en definisjon som gir utfyllende informasjon om vold i nære relasjoner.

"Vold i nære relasjoner omfatter fysisk og psykisk vold mellom familiemedlemmer, herunder partnere og ekspartnere, og mellom foreldre og deres barn. Vold er en handling eller trussel, som – uansett formål – er egnet til eller skader en annen persons integritet, eller som skremmer, smerter eller skader personen (barn eller voksen). Volden kan ha samme effekt på andre personer som overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevisst handling eller en handling som skjer i affekt, og handlingen overskrider samfunnets lover og normer."

(SISO, Videntcenteret for Sociale Indsatser ved Vold og Seksuelle Overgrep mod børn, 2013, www.socialstyrelsen.dk, oversatt av RVTS Nord)

Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og skadeomfanget på kort og lang sikt berører også barn som blir vitne til vold. Volden kan utøves på mange måter, og den kan skje episodisk eller mer kronisk. Også i tilfeller hvor volden er episodisk, vil volden prege relasjonen hele tiden, ved at den utsatte frykter nye episoder, samt tilpasser seg for å forhindre nye voldsepisoder. Vold i nære relasjoner er ikke et ensartet fenomen. En voldsutsatt kan også være voldsutøver, og en form for vold forekommer sjelden uten at også andre krenkelser finner sted.

Volden kan finne sted i ulike nære relasjoner. I denne handlingsplanen utvider vi definisjonen av "nære relasjoner" til også å omfatte relasjoner der utøver og offer står i et makt/omsorgs-forhold til hverandre. Som eksempel nevnes relasjon mellom lærer-elev, barnehageansatt- barnehagebarn, tjenesteutøver- tjenestemottaker. Også vold, overgrep og krenkelser mellom jevnaldrende er viktig å ha fokus på. Jevnaldrende barn og unge utvikler ofte tette forhold, og kan utsette hverandre for krenkelser og i verste fall overgrep fordi de ikke i tilstrekkelig grad forstår konsekvens av sine handlinger. Vold og overgrep som utøves av barn mot barn står i en særstilling. Når overgriper er under strafferettslig alder på 15 år, så er ikke dette strafferettslige forhold. Både offer og overgriper vil ha krav på utredning og oppfølging fra hjelpeapparatet.

Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold, som vil beskrives mer utfyllende videre i handlingsplanen:

- Fysisk vold (eks: slag, spark, bitt, kvelertak, holding, risting, ørefik, bending (bøying av ledd))
- Psykisk vold (eks: trusler, trakassering, kontrollerende atferd)
- Seksuell vold (eks: seksuell trakassering, voldtekt)
- Materiell vold (eks: knuse eller trusler om å ødelegge gjenstander, slå i vegg/dør)
- Sosial vold (eks: begrense kontakt med venner, familie og naboer)
- Økonomisk vold (eks: kontroll over økonomiske ressurser)
- Latent vold (eks: den utsatte venter med usikkerhet på når volden vil oppstå)
- Digital vold (eks: mobbing, trusler, trakassering, spredning av bilder etc.)
- Mishandling (eks: et mønster av atferd rettet mot å krenke, kue, eller ødelegge et annet individ. Vold i nære relasjoner tar ofte form av en mishandlingssituasjon)

Makt og kontroll

Et behov for makt og kontroll er et allmennmenneskelig fenomen. I et mishandlingsforhold kan mishandler utøve makt overfor den andre. Ved hendelser i yrkeslivet eller ute i det offentlige liv der utøver av volden opplever tap av kontroll, kan vold eskalere i hjemmet. En person som er utsatt for vold opplever også tap av kontroll over eget liv. Det kan tenkes at en følelse av tap av kontroll og integritet kan oppstå gjennom en avmaktsfølelse i parforholdet/ i fht. voldsutøver. Voldsoffer kan også bli voldsutøver som reaksjon på avmaktsfølelse. Det vil si for eksempel at i et autoritært samfunn hvor menn kan bli utsatt for maktmisbruk i det offentlige, så kan dette tas med hjem til kone, som igjen utøver sin makt over sine barn gjennom krenkende atferd. Ved behandling, blir det viktig at maktutøvelse blir flyttet fra å ha makt over andre til å ha makt over seg selv (Isdal, 2000). Det er også viktig å ha fokus på krenkelser som voldsutøver har opplevd i et livsløp.

Noen voldsutsatte fortsetter å krenke sine barn, slik de selv ble krenket. Vi vet ikke nok om hva det er som gjør at noen voldsutsatte overfører slik vold igjen til sine barn, og at andre ikke gjør det.

Statistikk fra Alternativ til Vold (ATV Stavanger, Bryt Voldsarven manual) viser at 60 % av deres klienter også selv har opplevd vold i sine opprinnelsesfamilier. Det gir grunn til å tenke at volden går i arv. Det er derfor viktig å ha fokus på den type arv og satsning på tiltak som kan redusere risikoen for dette.

Vold som virkemiddel

Per Isdal (2000) skriver at det som opprettholder vold, er at vold er effektivt. Mennesker som bruker vold for å få barn eller andre til å gjøre det de vil, anser ofte volden som det eneste effektive. Denne oppfattelsen er noe av det som overføres mellom generasjoner. Vold blir brukt som middel fordi personen som utøver denne kan mangle andre strategier. Folk som selv har vært utsatt for vold, kan også utsette egne for vold, da dette blir sett på som et naturlig virkemiddel i å få folk til å rette seg etter påbud eller forbud. Det har stor innvirkningskraft der og da, men på sikt skaper ikke vold respekt, men frykt, ikke hengivenhet, men underdanighet. Dette er ødeleggende for relasjoner.

Voksne som har opplevd vold i nære relasjoner under oppveksten, kan bortforklare/ bagatellisere volden med for eksempel å si at de var vanskelige barn. Kommunens tiltak må være tydelig på plassering av ansvar, det er den voksne voldsutøveren som må ta det fulle ansvaret. Dette er en del av arbeidet med å unngå generasjonsoverføring av vold.

Oppdragervold

Oppdragervold er vold som forekommer med den hensikten å oppdra barn. Dette har røtter i eldre tradisjon, der det var vanlig å tro at man måtte slå barn for at de skulle lære. Vi vet i dag at slike oppdragelsesstrategier er skadelige og fungerer mot sin hensikt. Her er tre ulike former for familievold, som har noe ulik dynamikk:

Vold som planlagt og «omsorgsfull» oppdragelse der foreldrene sier at det er en hensiktsmessig metode for å lære sine barn forskjellen på rett og galt (intensjonell oppdragervold). Videre sier de at de har en god intensjon – de vil sine barn det beste.

Overføring av skadelige familiemønstre. Foreldre sier at dette er den eneste måten å drive grensesetting på: «Slik ble vi oppdratt, og vi har jo ikke tatt skade av det». Også her er intensjonen god.

Lav frustrasjonstoleranse hos foreldre (impulsiv oppdragervold). I denne gruppen finnes mange foreldre som sliter med egne problemer, f.eks. selvopplevd vold, problemer i arbeidslivet, rus og alvorlig sykdom.

All slik vold er skadelig for barn. I den nasjonale handlingsplanen «Et liv uten vold» (2014-2017) står det:

«Enhver voldsutøvelse er en krenkelse av den som rammes, men forholdet mellom utsatt og gjerningsperson er av stor betydning for hvordan volden oppleves. Smerten over å bli utsatt for et overgrep fra en nærstående person kommer i tillegg til selve volden».

Vold i nære relasjoner utøves i hjemmet der en skulle forvente å være trygg. Volden trenger ikke skje daglig, men det kan oppleves slik fordi frykten for vold alltid er til stede. Det kan være en påkjenning å alltid måtte være «i beredskap», og en strategi kan være å undertrykke egne signaler og følelsesreaksjoner på fare. Dette kan innebære at en etter hvert kan oppfattes som likegyldig og

distansert. Når barn går i konstant beredskap, kan det utviklingsmessig resultere i endringer i hjernens fungering. Når vold eller frykt for vold blir en del av hverdagen kan det bli vanskelig å forstå hva som er «normalt» og hva som «ikke er normalt». Denne typen beredskap, enten den består av uro eller apatiske tendenser, bør alle kommunens ansatte være observante på og jobbe med å kartlegge, slik at barn og familier kan få best mulig, tidligst mulig og tilstrekkelig med hjelp og bistand. Det skal være lav terskel for å drøfte slike atferds uttrykk med den enkeltes overordnede og med konsultasjonsteam eller barneverntjeneste.

Det er fint å ha med seg en undring i samtaler med foreldre rundt hva et barn trenger for å bli et modent og moralsk voksent menneske. Oppdragervold er utbredt i mange kulturer, og det er store forskjeller i hva vi opplever som normal oppvekst i ulike land. I storfamilier kan familie holdes ansvarlig hvis barn viser dårlig oppførsel. Psykisk og verbal vold (skrike til barnet) er vanlig i mange land, og høy stemmebruk er mer vanlig i mange andre land enn i Norge (van der Weele, Ansar og Castro, 2011). Noen kan også slå barna med intensjon om å herde dem fordi de er vant med et hardt samfunn.

Storesøsken kan få ansvar for å slå mindre søsken som ikke oppfører seg. I autoritære familier er det et hierarki, og de yngste og jentene har mindre makt. Denne strukturen kommer i konflikt med norsk familiestruktur, og barn kan bli utsatt for tvang og overgrep om de forsøker å bruke selvbestemmelsesrett over eget liv. Den kollektive interessen og familiens ære kan prioriteres forut for individuelle friheter og rettigheter. De kan ønske å påføre barn skam, slik at de også innretter seg etter familiens regler. Et barn som vi opplever som “kuet”, kan en kollektivistisk orientert familie oppfatte som “respektfullt” (van der Weele, Ansar og Castro, 2011).

Når barnevern og andre snakker med foreldre om vold i hjemmet, er det viktig å skille mellom gjennomtenkt praksis påvirket av kultur og mer impulsiv og ureflektert praksis. Begge deler skaper frykt i barn, men den ene er mer grunnfestet i kultur og sedvane, den andre mer i individuelle egenskaper og mulig egen traumebakgrunn hos foreldre. I disse samtalene er det viktig å se om foreldre er rigide og lite villige til å reflektere over barns behov, eller om de kan ta inn over seg budskapet om hva vold gjør med mennesker som opplever dette over tid. Noen av skadevirkningene som kan diskuteres med foreldre er at tillit til at verden er god kan forsvinne, og konsentrasjonsevne på skolen kan være redusert fordi barna blir mer fanget i frykt enn interesse for fagene. Spør foreldre gjerne ut fra eget perspektiv, om de har opplevd den volden de selv utsetter barna for, og hva de tenker om den.

Samtaler kan lett bli moraliserende. Bruk derfor nøytrale termer, og husk å fokusere på de positive sidene ved en familiekultur også, og prøv å finne ut hva foreldrene har som mål med sin oppdragelse:

- Når du bruker streng disiplin....
- Når du setter grenser med å slå....
- Når du er veldig streng, bekymret og vil ditt barn vel...
- Når du skremmer barnet for at det skal høre etter...

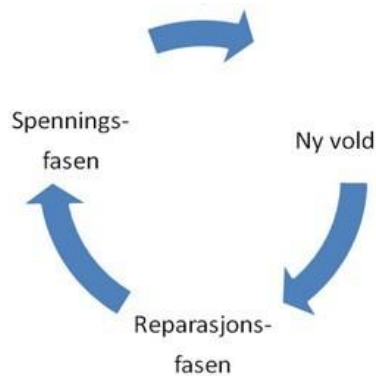
(van der Weele, Ansar og Castro, 2011, s. 132)

Hvis det går an å finne en forståelse av at det fins mange måter å bli voksen på i verden, og snakke om hvordan man definerer respekt, frykt og makt, så kan foreldre som utsetter barn for

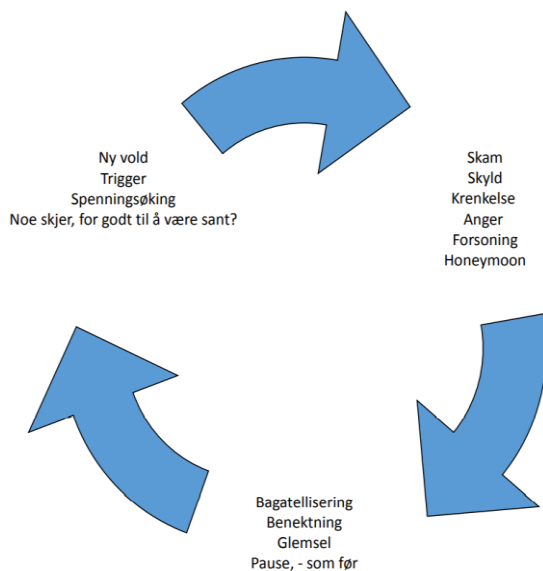
oppdragervold starte en viktig refleksjonsprosess. For flere råd, se boka "Barn som lever med vold i familien", s. 120-138.

Vold i syklus

Vold forekommer i sykluser. Den kan ikke predikeres, men den har et fast mønster. Forut for en voldshendelse bygger det seg opp en spenningstilstand hos voldsutøver, og den voldsutsatte kan begynne å merke dette og bli ytterligere redd. Deretter skjer det en voldsepisode. Voldsutøver får i de fleste tilfeller dårlig samvittighet for denne episoden, og vil forsøke å be om unnskyldning, reparere, men også bagatellisere og prøve å glatte over. Dette kan også skje hos den som er utsatt for vold. Det kan komme lovnader om at det ikke skal gjenta seg, at utøver skal søke hjelp m.m. Hvis ikke det brytes ut av denne sirkelen, så gjentar mønsteret seg.

Voldssirkelen

Slik kan hver fase i voldssirkelen se ut i praksis og handlinger.

Hentet fra psykologforeningen.no, 2018

Vold som eskalerer

Norges offentlige utredning om partnerdrap (NOU, 2020:17) angir at vold kan eskalere, og at offentlige tjenstepersoner må agere i tråd med denne tendensen. Det er funnet at hjelpeapparatet har for høy terskel før de benytter seg av avvergeplikten. Det er politiets oppgave å vurdere om det forekommer noe straffbart i hht. straffelov §282. Lokalt politi bruker risikovurderingsmodellen SARA for vurdering av alvorlighetsgrad av vold. Metoden kartlegger voldsutøverens tidligere historie med partnervold, voldsutøverens sosiale og psykiske situasjon og partners sårbarhet. NOU 2020:17 fant at hjelpeapparatet tradisjonelt har hatt en passiv holdning, at ansatte manglet leder- og kollegastøtte, og at journalføring og dokumentasjon i sakene ofte var mangelfull. Ved forståelse av behovet for dokumentasjon og forståelse av vold som eskalerende og potensielt dødelig, ruster tjenestene seg til å bistå ofre.

Mennesker som er utsatt for vold har vansker med å gjenkalle hendelser eksakt, både fordi hukommelsen påvirkes av den affektive tilstanden som igangsettes under et overfall, og fordi personen kan være sliten og ukonsentrert av å befinne seg i en trusselsituasjon over tid. Å være utsatt for vold og overgrep er også skambelagt, og lojalitet til og beskyttelse av utøver kan stå sterkt. Tjenester må derfor både benytte seg av standardiserte spørreskjema, bruke intuisjon, samt stille de samme spørsmålene flere og gjentatte ganger. Det er grunn til å være svært proaktiv når en får en mistanke om at noen utsettes for gjentatt vold. Hjelperne må være obs på gjentakelsesproblematikken når de snakker med voldsutsatte både akutt og i lengre tid i etterkant.

Voldsuttrykkene

«Vold kommer nesten alltid ut et annet sted enn der den kom fra»

(Isdal, 2000, s. 78)

Vold har mange ulike former og uttrykk. Ofte er det også glidende overganger mellom disse voldsuttrykkene. Det er viktig å være klar over at psykisk vold og frykt kan være like skadelig som fysisk vold, og at å være vitne til vold også er å være utsatt for vold. Sitater og informasjon i denne seksjonen er hentet fra Per Isdals bok, «Meningen med volden» (Isdal, 2000).

Fysisk vold

«Fysisk vold er enhver form for fysisk makt som gjennom at den smerter, skader, skremmer og krenker, påvirker et annet menneske til å slutte å gjøre noe det vil eller gjøre noe mot sin vilje»

Fysisk avstraffelse i oppdragerøyemed er også vold. Den skal ikke bortforklares. All vold er vold. Folk som bortforklarer volden vil heller ikke ha noe godt utgangspunkt for å jobbe med sitt bidrag inn i et voldelig forhold, så disse bortforklaringene må håndteres først. Det kan skilles mellom moderat og alvorlig vold, der alvorlig vold er vold som gir risiko for alvorlig skade. Mye av den fysiske volden er målrettet og funksjonell, slik at utøver oppnår å krenke, skade og skremme.

Seksuell vold

«Seksuell vold er alle handlinger rettet inn mot en annen persons seksualitet, som gjennom at de smerter, skader, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.»

Seksuell vold kan ta form som seksuell trakassering, press til seksuelle handlinger og som voldtekt og seksuell tortur. Den forstås mer som en makthandling enn noe som handler om seksualitet. Kvinner er mer utsatt enn menn, og en undersøkelse i USA fant at 50% av de som mishandles fysisk, blir også utsatt for seksuell vold (se Isdal, 2017, s. 48). Folk som er utsatt for dette, vil som regel miste normal sexlyst og nytelse.

Materiell vold

«Materiell vold er alle handlinger rettet inn mot ting, som gjennom at de virker skremmende eller krenkende, påvirker andre til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre som de vil.»

Eksempel er det å slå i stykker et møbel eller kaste noe i veggen, og dermed skremme den som bivåner dette. Materiell vold er særlig skremmende når den som utøver volden også har utøvd fysisk vold. Da blir ofre gjerne forsiktige, slik at materiell vold ikke skal gå over i fysisk vold.

Psykisk vold

«Psykisk vold er alle måter å skade, skremme, eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel.»

Dette kan være:

- direkte trussel
- indirekte trussel
- degraderende og ydmykende atferd
- kontroll
- utagerende sjalusi
- isolering
- emosjonell vold

Eksempelvis skal man være observant på den personen som blir kjørt til jobb hver dag av sin partner. Dette kan være en hyggelig gest, men også en del av et omfattende kontrollregime der partneres bevegelsesfrihet er innskrenket. Videre kan subtile trusler være virksomme, f.eks. bare gjennom et mørkt blikk, når en vet at personen tidligere har vært voldelig i etterkant av et visst humør.

«Kjærlighetsforhold» bygget på dominans og underkastelse gir dårlig grobunn for kjærlighet og nærhet. Ofre kan gå med på kontrollerende atferd fordi den utøvende parten blir urolig og vanskelig om de ikke går med på denne. Isolering av partner, der øvrig familie og venner ikke får treffe den utsatte, kan også forekomme. Den isolerte kan også finne på unnskyldninger for å ikke ha kontakt, blant annet pga. skammen som kan forekomme i det at hun/ han finner seg i isolasjonen. Den emosjonelle volden skaper dårlige følelser hos ofre for slik vold, f.eks. ved å overse den andre, ikke ta hensyn til avtaler, være nedlatende m.v.

Latent vold

-virker i kraft av sin mulighet

Dette er ofte det mest dominerende uttrykket, fordi muligheten for vold alltid er til stede der trusler om og tilfeller av vold har forekommet. Dette skader livsførselen til de som lever med dette.

Motvold

Den svake parts vold rettet mot dem som har utsatt dem for vold. Denne volden kan være risikabel, fordi den medfører risiko for å bli utsatt for enda mer alvorlig og skadende vold.

Digital vold

Mye av ungdommers liv foregår på digitale og sosiale medier, og dermed blir dette også arenaer der seksuelle krenkelser og mobbing foregår. Det faktum at krenkelsene når barn og unge selv der de skulle være trygge; hjemme, bak lukkede dører på jente- og gutterommet, når som helst på døgnet, gjør at Sør Helgelands handlingsplan også inkluderer denne formen for vold. Regjeringens opptrappingsplan for vold og overgrep (2017-2021) inkluderer følgende som beskrivelser på digital vold:

- trakasserende og grove meldinger postet på nett
- trusler eller tvang via meldinger om spredning av bilder og filmer
- overvåking og kontroll via mobiltelefon eller sosiale medier
- å bli eksponert for et seksualisert språk eller å få tilsendt bilder og filmer med et seksualisert eller voldelig innhold
- å bli presset til å gjøre seksuelle handlinger foran et webkamera, som posering, stripping, beføling og samleielignende handlinger
- bytte og salg av seksuelle tjenester

Hvem utsetter andre for vold?

Mange av de som søker hjelp etter egen voldshandling er folk som fremstår som veltilpassede, men som under en situasjon etter akkumulert stress kan ha mistet kontroll. Videre kan det også være folk med vansker i fht. lav frustrasjonstoleranse, eller personlighetsforstyrrelser som da fremstår med utsagn man vil stusse på rundt voldshendelse, f.eks. å legge skylden på den som er offer for volden. Mennesker fra kulturer og miljøer der vold godtas, har lavere terskel for aggresjon.

De som søker behandling for aggresjon og voldsutøvelse, kan være klare for å ta imot slik hjelp. Mennesker som blir konfrontert med voldsbruk gjennom barnevernet kan reagere med benektelse, og ikke være psykologisk klare for å sette ord på og vedkjenne og ha et ønske om å endre egen oppfattelse og atferd.

På Alternativ til Vold har de funnet at det er mange utøvere av vold som selv var utsatt for vold i barndom. Her lærer de å kalle vold for vold, og jobber med å plassere ansvar hos utøveren. De har fått satt ord på opplevelsen, gjerne flere ganger. Skamfølelse kan hindre folk i å fortelle, mens det å få dele dette gir bekreftelse og støtte til reaksjoner på volden. Ved å jobbe på denne måten kan man forebygge ny vold

Voldsutøver og vedkjennelse

Voldsutøvers omskriving av egne følelser i voldsforhold

Utøver kan forsvare egen følelse eksempelvis på denne måten (hentet fra Isdal, 2017):

følelse	-->	mestring	-->	resultat
Jeg er redd for å bli forlatt		Jeg setter håndjern på deg		Jeg blir tryggere
Jeg føler meg liten		Jeg gjør deg enda mindre		Jeg føler meg større enn deg

For å stoppe voldsbruk, må en utøver av volden:

1. Vedkjenne seg at personen bruker vold
2. Rette blikket mot seg selv
3. Vedkjenne egne følelser
4. Lære å ta ansvar for disse følelsene uten å la dem gå ut over andre i form av vold og dominans

Å være voldsutsatt

Det fins ingen "typisk voldsutsatt». Menn er fysisk sterkere enn kvinner, og derfor er kvinner mer utsatt for skade. Barn utøver noen ganger vold mot sine foreldre, men det er foreldrenes ansvar å avverge slik vold, og ikke gjengjelde.

Å være utsatt for vold kan føre til negative konsekvenser og utgjør en alvorlig utfordring for samfunnsdeltakelse og folkehelse hos de utsatte. Å forebygge vold, avdekke og gi god hjelp til utsatte og utøvere, er derfor en sentral oppgave for myndighetene. Forebygging vil kunne ha store gevinster både samfunnsøkonomisk og i det private liv til både utøver og utsatt.

Her er en film og en tekst om det å bli utsatt for vold:

[Vold i nære relasjoner - Norsk Psykologforening \(psykologforeningen.no\)](https://www.psykologforeningen.no/vold-i-naere-relasjoner)

Samtaler med ofre for vold

Det er ofte svært krevende og vanskelig for et offer for vold å ta en beslutning om å forlate et slikt forhold. For å bistå i denne prosessen, er det viktig med samtaler om alternative liv. Det er også viktig å tematisere den snikende effekten av vold, om hvordan man endrer seg sakte over tid, og hvordan frykt kan ta over et liv. Videre er det viktig å validere ofres kjærlige følelser for utøver av vold, men også sette spørsmålstegn ved hvor mye det koster å være i et slikt forhold. Det er viktig å snakke om alle fasetter av vold, den fysiske, psykiske, latente, materielle osv.

Det er ikke anbefalt å bli i voldelige forhold, især hvis man har ansvar for barn. Det er svært skadelig for barn å vokse opp i voldelige familier. Barnevernets samfunnsmandat er å hindre at barn vokser opp under slike forhold. Om utøver får et behandlingsopplegg der hensikt er å stoppe voldsbruk og ta i bruk reparerende strategier over tid, er det mulig å bli i et slikt forhold. Dette er en massiv investering fra begge parter, og man bør være klar over at enkelte voldsutøvere kan manipulere med løfter om endring, mens endringsprosessen er mer krevende enn de og hjelpeapparatet er i stand til å håndtere.

Vold mot barn og unge

Å være vitne til vold

Vold mot annen forelder, eller krancling mellom voksne skader barns utvikling. Dette kan ha sammenheng med at de blir redde og bli nødt til å følge med på hva som skjer i hjemmet. Barn har en tendens til å ta på seg for mye ansvar, og kan også utvikle skam og skyldfølelse for den volden som forekommer i hjemmet. Det er videre også funnet at mødre som selv blir utsatt for vold ofte også utøver vold mot barna (Heltne & Steinsvåg, 2011).

Barn som opplever vold og overgrep

Barn i utvikling er mer sårbare for effekten av vold. Barn skal være trygge i sine hjem, og er de ikke det, utvikler mange langvarig mistillit til mennesker, dårlig selvbilde og dysregulerte følelser og atferd. Det er høyere risiko for utvikling av psykisk lidelse, lærevansker, atferdsvansker og rusmisbruk.

Her er veileder for mulige tegn på voldsutsatthet og overgrep.

[Risikofaktorer og tegn - NKVTS - En veileder om vold i nære relasjoner](#)

Det er viktig å huske på at noen barn ser veltilpassede ut, for å dekke over de krenkende hendelsene de utsettes for. Ved ørliten mistanke om at et barn er utsatt for noe krenkende og straffbart, skal dette drøftes, først med nærmeste leder.

Ungdommers vold mot hverandre

Når det digitale legger til rette for ukorrigert verbal vold og trakassering, vil vi hevde at terskelen senkes for dette også i lokalmiljøet. Vi påvirkes av det som formidles i mediene.

Ungdommer har svært ulike modenhetsnivåer og forståelse av hva som er akseptabel atferd. Dette trenger de de voksnes hjelp til å forstå. Både skole og hjem kan jobbe kontinuerlig og forebyggende i

fht. denne typen vold. Mobbing og trakassering er verbal og psykisk vold. Utdanningsdirektoratet skriver at mobbing kan for eksempel være:

- å bli baksnakket
- å få spredt et rykte om seg
- å bli holdt utenfor
- å bli presset eller truet til å gjøre ting for andre som en ikke vil
- å bli kalt noe stygt eller få en stygg kommentar for eksempel om utseende, klær, tro, eller dialekt
- å bli slått, dyttet eller pirket på
- å få sekken sin, eller noe annet en eier, kastet rundt
- å ikke få være med i grupper på sosiale medier
- å aldri få kommentarer eller likes på bilder eller andre ting
- å få sårende eller stygge meldinger, bilder og videoer
- at noen sprer bilder eller video av noen som er nakne

I Ungdata-tallene for 2019 står det at nasjonalt opplever 8 % å bli mobbet hver 14. dag. For Sømna opplever 9 % å bli mobbet. 6 % av ungdommene i Sømna sier de mobber andre. Det er forskjell i tallene mellom de som sier at de mobber, og de som sier de blir mobbet. Her er det viktig å være klar over at den som opplever å bli mobbet skal tas hensyn til. Opplever noen seg krenket, er det viktig at de får frem dette og blir trodd og forstått. Klasseledere og foresatte har et stort ansvar for å følge med og snakke med barna. Det er en gråsoner mellom erting og mobbing, og ulik forståelse av hva man skal tåle, og hva man kan gjøre i samfunnet for å unngå mobbing. Ungdata avslører også at i barndommen er det like mange jenter som gutter som opplever mobbing, men i midten av tenårene er det noe flere jenter som opplever slikt.

Vold mot en selv er også en utbredt vanske. Ulike typer for selvskading er psykiatritjeneste og helsestasjon rustet til å snakke med ungdommer om. Selvskading kan ha mange årsaker og funksjoner. Det er viktig å være klar over at noe av dette skjer i etterkant av opplevelse av vold og overgrep i hjemmene, som følge av overveldende følelser. Selvmord er noen ganger det fatale utfallet av slik overveldelse. Nasjonalt anbefales egen handlingsplan mot selvmord i kommunene. Dette arbeidet er ennå ikke igangsatt lokalt.

Forebygging av vold i nære relasjoner

Forebygging omhandler tiltak vi setter inn for å unngå at vold oppstår, og tiltak for å stanse pågående vold. Et godt voldsforebyggende arbeid krever langsiktighet og samordning. De fleste voldsforebyggende tiltak har ikke blitt evaluert (NKVTS, 2018). Det vil si at arbeidsgruppa og kommunenes fagkonsulenter må bruke erfaringsbasert kunnskap og diskusjon for valg av tiltak. Arbeidsgruppa har etter beste evne prioritert og igangsatt tiltak rundt våre satsningsområder. Disse er beskrevet i tiltaksdelen av denne planen.

Forebyggingsnivåer

Når man snakker om forebygging er dette prosesser som foregår på ulike nivåer i kommunene. Felles for forebyggingen er at målet er å unngå at problemer oppstår eller forverres. Det skiller mellom universell, selektiv og indikativ forebygging. Den universelle forebyggingen beskriver generelle tiltak

rettet mot hele befolkningen. Selektiv forebygging retter seg mot identifiserte risikogrupper, mens indikert forebygging retter tiltakene mot enkeltpersoner og grupper som allerede har utprøvd eller vært utsatt for blant annet vold i nære relasjoner. På dette nivået (indikativ) er målet å stoppe volden, begrense konsekvensene, hindre forverring og bidra til å snu eventuell skjevutvikling.

Vold i familier med minoritetsbakgrunn

Det å migrere er stressende, og under stress kan vold forekomme i større hyppighetsgrad. Folk må tilpasse seg et nytt samfunn. Noen opplever at den norske kulturen er god og ivaretagende, mens andre opplever at de blir diskriminert og utestengt fra samfunnet. Følgende kan hindre mennesker med minoritetsbakgrunn å snakke om vold og overgrep:

- familiens ære
- språk som barriere
- utilstrekkelig informasjon
- sosial isolasjon
- diskriminering og rasisme
- frykt for å bli kastet ut av landet
- bekymring for barna, særlig for at barna kommer til å miste familien og den eventuelle støtte barna får av dem
- frykten at barnevernet skal ta barna
- religiøs og/eller kulturell motstand mot skilsmisse

For mer informasjon om tema barn i familier som kommer fra andre land:

<https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/etniske-minoritetsbarn-som-opplever-vold-i-familien1.pdf>

Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i samiske samfunn

Undersøkelser tyder på at det er høyere forekomst av vold i den samiske befolkningen enn i majoritetsbefolkning i samme geografiske område. SAMINOR2 - undersøkelsen viste at 49 % av samiske kvinner, og 40% av samiske menn har opplevd vold i løpet av livet, og at 22% av kvinner har opplevd seksuell vold. Det er oppe til diskusjon hvorvidt dette omfanget kan ha noe å gjøre med krenkende fornorskningsspolitikk og det kollektive traumet dette representerer (Øverli, & Bergman, 2019).

Som minoritet kan man oppleve vansker med å bli forstått, og ha mindre tillit til det offentlige. I det sørsamiske området er befolkningen spredt, og det er mangel på personell med kompetanse på samiske forhold (Øverli, & Bergman, 2019). Dette kan medføre at det ikke meldes fra om vold og overgrep. Videre kan det være at tabuer fører til fravær av begreper om vold og overgrep, og at en form for indirekte kommunikasjon som skal finnes i samisk kultur, fører til at det er vanskelig for hjelpere å forstå hva som blir sagt. Hjelpeapparatet har også vist seg å være redd for å krenke samers identitet, og at de derfor ikke spør direkte om vold og overgrep (ibid., 2019).

Det å være en del av et samfunn der alle kjenner alle, kan også vanskeliggjøre melding om vold og overgrep. Dette da det kan få enorme konsekvenser for familie og samfunn. Sosial og økonomisk avhengighet kan ha gjort at man tåler mye, og gifte kvinners posisjon i reindrifta avhenger f.eks. av

deres ektemenn. Familiens ære er også viktig å holde i hevd, og kan medføre hemmelighetshold. Videre kan også et ideal om å unngå «bråk» og konflikter, samt «fellesskapets beste» være hemmende i fht. å melde fra. Det fins også et ideal for kvinner om å være sterke, og problemer kan således bagatelliseres (Øverli & Bergman, 2019).

Det fins en minoritet av Sør-samer på Sør-Helgeland, usikkert hvilket omfang. Det er usikkert hvordan de forholder seg til denne statistikken og den informasjonen som er presentert her.

Kjærestevold, ungdomspopulasjonen

I Norge deltok 994 ungdommer i alderen 14-17 år på en spørreundersøkelse på skolen. 549 (55,3%) av ungdommen svarte ja på spørsmålet om de hadde vært i et forhold (inkluderte korte, mindre seriøse forhold). Disse ungdommene fikk en rekke oppfølgingsspørsmål om erfaring med vold i kjæresteforhold. *42,9 % av tenåringene som var eller hadde vært i et forhold hadde opplevd en eller flere former for vold i forholdet.* Fordelt på de ulike formene er tallene som følger: digital vold 29,1%, psykisk vold 25,9%, seksuell vold 18,8% og fysisk vold 12,8%. Resultatene er hentet fra en studie som er en del av EU-prosjektet Safeguarding Teenage Intimate Relationships, (se f.eks. Barter et al., 2017). Det høye tallet på voldsopplevelse i kjæresteforhold hos ungdom gir oss indikasjon på at skole og hjem må holde dette høyt i hevd som tema.

Vold mot personer med nedsatt funksjonsevne

Risikoen for å bli utsatt for vold eller overgrep er også betydelig forhøyet blant barn med psykisk utviklingshemming eller nedsatt funksjonsevne. Denne risikoen kan være knyttet til språklig og kognitive funksjonsvansker som gjør det vanskelig for denne gruppen å melde ifra om urett og/ eller forsvare seg. Deres pleiebehov kan også føre til fortvilelse og avmakt hos omsorgspersoner, med økt risiko for destruktive oppdragerstrategier eller impulsive voldshandlinger knyttet til omsorgspersonens affektnivå (NOU 2017:12). Ansatte som jobber med personer med ulike funksjonshemninger bør få nødvendig kunnskap til å kunne oppdage vold og kunne følge opp personer utsatt for vold og overgrep. Foreldre med barn med funksjonshemninger bør få enkel tilgang til foreldrestøttende tiltak.

Vold mot eldre

I 2017 la NKVTS frem en rapport fra en undersøkelse om vold og overgrep mot eldre i Norge. Den samlede forekomsten av vold og overgrep mot eldre hjemmeboende personer etter fylte 65 år, var mellom 6,8 og 9,2 %. Det var ikke signifikante forskjeller mellom kjønnene. Risikoen for å bli utsatt for vold og overgrep i eldre år var betydelig større hvis vedkommende hadde vært utsatt tidligere i livet (Sandmoe, Wentzel-Larsen, & Hjemdal, 2017).

Vold mot eldre kan vise seg som for eksempel psykiske eller fysiske overgrep i forbindelse med pengeutpressing, eller hardhendthet i forbindelse med stell. De som omgås eldre må kjenne til symptomer som kan vekke mistanke om at det foregår vold. Ettersom at tematikken er tabubelagt oppsøkes råd og hjelp sjeldnere av eldre. Terskelen for å anmelde forholdet er også forhøyet i denne gruppen, da de ofte er i et avhengighetsforhold til voldsutøver.

TALL OG ANTAKELSER OM OMFANG AV VOLD I NÆRE RELASJONER

Nasjonale undersøkelser

Vold i nære relasjoner er tabubelagt, og kan forekomme i det skjulte. Det er viktig å vite reelt omfang, for å tenke at det også kan skje blant noen du kjenner. Nasjonalt kompetansesenter om vold og traumatisk stress gjennomførte i 2014 en omfangsstudie kalt «Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv» (NKVTS, 2014). I alt 2435 kvinner og 2092 menn i alderen 18 til 75 år besvarte spørsmål om erfaringer knyttet til vold. Her er noen korte utdrag fra rapporten til NKVTS.

- Omtrent 3 av 10 kvinner og 4 av 10 menn hadde opplevd minst en volds- eller overgrepshandling i løpet av barndommen.
- 1 av 10 kvinner opplevde å ha bli voldtatt i løpet av livet. Nesten en tredjedel (29 %) hadde aldri fortalt om voldtekten til noen andre.
- Like mange menn (16,3 %) som kvinner (14,4 %) rapporterte om mindre alvorlig partnervold noen gang i livet (kløpet, klort, lugget eller slått med flat hånd). Flere kvinner (8,2 %) enn menn (1,9 %) hadde vært utsatt for alvorlig vold fra partner (sparket, tatt kvelertak på, banket opp). 2/3 av både kvinner og menn som var utsatt for alvorlig vold fra partner var også utsatt for kontrollerende atferd fra partner.
- 25,4 % kvinner og 8,8 % menn rapporterte minst en av disse:
 - a) beføling av kjønnsorganer ved bruk av makt eller trusler om å skade
 - b) rusrelaterte overgrep
 - c) press til seksuelle handlinger
 - d) andre seksuelle krenkelses og overgrep.

Videre fant Hafstad og Augusti (2019) i en skoleundersøkelse blant ungdommer i alderen 12-16 at kun 1 av 5 ungdom utsatt for vold og overgrep forteller at de har vært i kontakt med hjelpeapparatet i forbindelse med erfaringer med vold og/eller overgrep. Denne statistikken sier noe om at vi som voksne plikter å gjøre det lettere for barn og unge å fortelle oss om det de er utsatt for i hjemmet.

Aakvaag og Strøm (2019) undersøkte hva slags konsekvenser det har å være voldsutsatt som barn. De fant at voldsutsatte barn går inn i voksenlivet med en økt sårbarhet, og at de i høyere grad enn andre er utsatt for gjentagelse. Videre fant de økt forekomst av helseproblemer, selvmord og problematisk rusbruk. Skamfølelse fra de opplevelsene man hadde fra barndom påvirket sosiale relasjoner på senere tidspunkt. En barnehage og en skole som sammen med barnevern og helsevesen kan forstå og håndtere vold i nære relasjoner er essensielt for å forhindre skjevutvikling og forringet livskvalitet.

Denne handlingsplanen er i hovedsak skrevet under koronapandemien. NKVTS (Hafstad, & Augusti, 2020) har gjort en undersøkelse på hvordan nedstenging har påvirket barn og unge. Ungdom generelt har hatt det bedre, med økt samvær med familie og redusert tempo i hverdagen. 1 av 6

rapporterte likevel at de hadde opplevd minst en form for vold. 20% av disse opplevde dette for første gang under nedstenging, og jenter var mer utsatt enn gutter. Særlig ungdom i lavinntektsfamilier og der foreldrene hadde psykososiale vansker, var mer utsatt. Kun 1 av 3 visste at de kunne ta kontakt med skolehelsetjeneste under nedstenging.

Hjelpere og andre bør følge med på hvordan det går med særlig utsatte i perioder med belastning. Her er forhold som kan bidra til å øke voldens omfang og alvorlighetsgrad under koronanedstengning:

- Gjennom en følelse av tap av kontroll
- Tap av arbeid
- Økte vansker med impuls kontroll og sinne
- Bruke isolasjon som virkemiddel, korona som årsaksforklaring
- Voldsutøver bestemmer hvilke smitteverntiltak som skal gjelde hjemme
- Koronaen har blitt brukt for å kontrollere partner.
- Barna hjemme hele døgnet, færre muligheter til avlastning

En konsekvens av å være voldsutsatt kan for noen være at den utsatte bedriver selvutslettende atferd/ tilrettelegging for å unngå vold.

Avdekking

«Vi må regne med at barn ikke forteller om pågående overgrep, og at det påhviler de voksne å finne ut av det».

Tine Jensen: Forsker I/professor, UiO/ ph.d. psykologi

Det tar tid før folk snakker om vold. Her er statistikk fra kritesenteret i Tromsø (Stenvaag, 2021) på hvor mange år folk oppgir å ha vært utsatt for vold før de tar kontakt med kritesenteret. Nesten 60% oppgir å ha blitt utsatt for vold i 5 år eller mer før de kontakter kritesenteret. Disse tallene tyder på at alle hjelpe-/ helsetjenester må stille spørsmål om vold og overgrep som standard rutine i sin oppfølging, slik at færre går i voldsforhold over tid. En nyere studie fant at det tar i gjennomsnitt 17 år før en som er utsatt for seksuelle overgrep forteller om dette (Steine m.fl., 2016). Denne statistikken viser at det norske samfunnet må rustes til å stille spørsmål om vold og overgrep, og følge opp med nye støttende og avdekkende samtaler om mulig utsatt person svarer avkrefteende på spørsmål. Kunnskap om avvergeplikten bør stå sentralt i alle hjelpetjenester. Voldsutsatthet er ikke et privat anliggende. Når enkeltindividet ikke makter å melde fra, må de offentlige instansene bidra på en måte som er solid faglig og oppdatert på relevant informasjon om saksgang, rettigheter osv.

Lokale tall på omfang

Politiet ved Sør-Helgeland lensmannsdistrikt rapporterte at det i perioden 01.01.19-01.01.21 kom inn 108 anmeldelser der årsaken var vold og trusler. Ca. 10% av sakene ble registrert som vold i nære relasjoner. Dette er vold som er registrert som alvorlig og/ eller har vedvart over tid, saker under straffelov §282. Det var i perioden 43 saker på sedelighet (seksuelle overgrep), der fornærmede var under 16 år i 35% av tilfellene.

Det er sannsynlig at omfanget av vold og overgrep er høyere enn det som er rapportert hos politiet, da mørketallene antas å være høye, jf. NKVTS sin omfangsstudie (2014)

Sør-Helgeland krisesenter hadde i 2020 504 overnattingsdøgn for kvinner/barn. En økning på ca. 100 fra 2019. I 2018 var tallet på 208. De siste to årene har dagbesøk ligget på 42-43. Krisesenteret rapporterer at dette varierer fra år til år, og at de har flest kvinner og barn. De har eget tilbud til menn, og menn med barn, men dette benyttes i svært liten grad.

Barnevernstjenesten Sør-Helgeland hadde i 2019 46 meldinger som inneholdt enten bekymring for eller mistanke om: vold, overgrep, vitne til vold, mishandling og/eller høy foreldrekonflikt. Noen av meldingene ble henlagt, og noen av sakene har gått videre til politi og barnehus for avhør. I 2020 var antallet slike meldinger 29. Det at tallet er såpass mye lavere kan ha sin årsak i at færre saker har blitt oppdaget under koronapandemien.

Overgrepsmottaket ved Helgelandssykehuset Mo i Rana er overgrepsmottaket for brukere på Sør-Helgeland. De sier at det er brukere fra kystregion, uten at de har eksakte tall. Da antar også at det er store mørketall på at folk ikke drar dit ved opplevd overgrep. De får henvisninger fra lege og legevakt. De som er utsatt for overgrep bør komme dit med en gang uten å vaske seg, og overgrepsmottaket er behjelpelige med transport. De er spor-sikrere og kan henvise til andre instanser, som lokale psykiatritjenester. De rapporterer at de får inn flest i kategorien sove-overgrep/festovergrep, med kjent gjerningsmann og rus involvert.

SMISO (Senter mot Incest og seksuelle overgrep), Nordland, Mosjøen har brukere fra hele Helgelandsregionen. De er en hjelpetjeneste for de som er utsatt for seksuelle overgrep. De har ingen tall å rapportere.

Mørketall

Voldtekt kan skje både som overgrep i nære relasjoner og som et overfall fra fremmede eller kjente. I NKVTS (2014) sin omfangsundersøkelse var kun et mindretall av voldtektssakene kjent for politiet. Andelen var noe høyere for alvorlig fysisk vold. Kun 10,5 % av kvinner som hadde opplevd voldtekt, anmeldte saken selv til politiet. Selv om politiets henleggelse av saker kan oppleves som et problem, kan det være viktig å anmelde, slik at personer som utøver krenkelser mot andre blir registrert inn og ved gjentakelse lettere kan bli straffeforfulgt. Det er også viktig å sikre bevis på voldtektsmottak i Mo i Rana, der voldtektsutsatte på Sør-Helgeland blir ivaretatt.

Omfanget av vold i nære relasjoner er vanskelig å avdekke da denne volden har særtrekk som skiller den fra annen vold. Volden utøves ofte i det skjulte og personene som berøres er betydningsfulle for hverandres liv gjennom en felles historie, gjensidige forpliktelser og ofte gjennom et avhengighetsforhold. Selv om volden kan være synlig og kjent, vegrer mange seg for å gripe inn i det

som anses som private forhold. Dette bidrar til å holde overgrepene skjult for dem som skal yte hjelp og det er grunn til å tro at det finnes høye mørketall.

Å være utsatt for vold fra personer som man står i nær relasjon til er fortsatt et tabubelagt tema, og det er knyttet mye skam til dette. Man regner med at kun 25 % av volden kvinner utsettes for av nærstående, anmeldes (Et liv uten vold, 2014). Statistiske undersøkelser bidrar likevel til å synliggjøre samfunnsutfordringene. Det er viktig å få bedre oversikt og statistikk over saker som omhandler vold i nære relasjoner. Synliggjøring av omfang vil bidra til større bevissthet rundt problemet, både i hjelpeapparatet og i befolkningen generelt.

RELEVANT LOVVERK

Alle som jobber med mennesker må kjenne til relevant lovverk i fht vold og overgrep. Lovverksdelen er hentet fra RVTS Nord sitt webinar, kurslederkurs *snakkesammen*, 20.04.21.

Avvergingsplikten, Lov om straff § 196

- Vurder om det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli begått
- Eksempler på handlinger: Grov frihetsberøvelse, grov kroppsskade, kjønnslemlestelse, drap, mishandling i nære relasjoner, alvorlige/gjentatte trusler, tvang, vold, voldtekt, seksuell handlinger eller seksuelle overgrep med barn under 14 år, incest, seksuell omgang med fosterbarn eller stebarn
- Avvergingsplikten er overholdt ved at man melder til rette myndighet – normalt politiet (eller barnevern)
- Krever normalt ikke at en selv fysisk griper inn med mindre dette kan skje på en enkel og ufarlig måte
- Brudd på avvergingsplikten er straffbart

Er du usikker på om det du står ovenfor utløser avvergeplikten – søk råd hos politiet!

Meldeplikt til barnevernet

Lov om barneverntjenester, § 6-4:

Skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn:

- a)** blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt
- b)** har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse og behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- c)** når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller annen form for utpreget normløs atferd, eller
- d)** et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel

Krisesenterloven §3-3a

Kommunen er etter helse- og omsorgstjenesteloven pliktig til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep etter Krisesenterlovens § 3-3 a. Krisesenterloven forplikter kommunene til å sørge for samordnet oppfølging av voldsutsatte, både fra krisesenter og andre tjenester etter § 4.

TVERRFAGLIG OG TVERRETATLIG SAMARBEID OG KOMPETANSE

I familier med vold og overgrep er det mange ofre, og disse familiene trenger varm, ivaretagende og faglig solid hjelp over tid. En nøkkel til å avhjelpe skjevutvikling i familier utsatt for vold og overgrep er god samhandling mellom aktuelle tjenester. Dette involverer tidlig iverksettelse av koordinatoransvar, slik at familier skal føle seg godt ivaretatt over tid. Da unngår man at familier blir fanget i gråsoner mellom tjenester, der det vedvarende arbeidet ikke ivaretas, og familier i identifisert risiko blir usynlige for tjenestene.

Det er jobbet i flere år med at alle skal ha nødvendig kompetanse til å identifisere tegn til at barn og unge blir utsatt for vold, overgrep eller andre typer omsorgssvikt, avdekke omfanget av problemet og bidra til at barn og unge i kommunen får den hjelpen de trenger i en vanskelig livssituasjon. Det er allerede sterke fagmiljøer innen dette området på Sør-Helgeland, men det er behov for å videreutvikle denne kompetansen og sørge for at også nyansatte tilbys relevant kompetanseheving. Dette er pågående arbeid som enhetene jobber med kontinuerlig.

På Sør-Helgeland er det jobbet de senere årene med *tidlig inn - modellen*. Helsesykepleiere i regionen er opplært i modellen. Slik beskriver Korus Nord denne:

Opplæringsprogrammet Tidlig inn er et tilbud om opplæring i gode verktøy og metoder innen tidlig intervensjon. Det gis opplæring i konkrete verktøy og samtalemetodikk, og anbefalinger knyttet til tverrsektoriell samhandling i oppfølgingen. Målgruppen er kommunalt ansatte som i det daglige møter småbarnsforeldre, gravide og deres partnere. Ved siden av noe teori, inneholder opplæringsprogrammet flere øvelser for å styrke den enkeltes ferdigheter og opplevelse av mestring.

Dataprogrammet Visma Samspill som fins i kommunene bidrar til mulighet for datadeling mellom hjelpetjenester. En mulig styrkende modell for samhandling finnes gjennom *BTI - Bedre Tverrfaglig Innsats*. Sømna har fått prosjektmidler for å jobbe med denne stegvise modellen samt implementering av den i alle enheter som jobber med og mot barn og unge. Barneverntjenesten jobber etter trafikklysmodellen, der det skilles mellom hjelpetrengende på rødt og gult nivå. De med rødt beredskapsnivå får oppfølging fra barnevern, mens gult er lavere grad av bekymring, og skal kunne tilbys oppfølging fra andre hjelpetjenester.

BTI-modellen

BTI er en samhandlingsmodell for tjenester som møter gravide, barn, unge og foreldre det er knyttet undring eller bekymring til. Hensikten med BTI-modellen er å kvalitetssikre helhetlig og koordinert innsats uten at det blir brudd i oppfølgingen. BTI bidrar til tidlig innsats, samordning og medvirkning. Modellen gir en oversikt over handlingsforløp, og kan bidra til å rette opp svikt i samhandling mellom tjenester både på lokalt, regionalt og statlig nivå.

Individuell plan

Kommunen skal sørge for at berørte av vold får helhetlig oppfølging, gjennom samordning av tjenester fra 1) krisesentret og fra 2) andre instanser iht. krisesenterloven § 1 og § 4. Samordningen kan foregå ved bruk av for eksempel individuell plan.

Lokale forebyggingstiltak som er implementert:

Tidlig inn

Sømna kommune er med i programmet «Tidlig Inn» som er et program driftet gjennom Korus NORD. Målet med programmet er at deltakerne (leger, jordmødre og helsesykepleiere på helsestasjonen) skal få:

- Mot til å spørre om alkohol, psykisk helse og vold
- Mot til å handle på grunnlag av svar fra den enkelte
- Kunnskap om hva du kan gjøre, og hvem du skal henvende deg til, og hvilke(n) instans(er) som er de(n) riktige til å følge opp den enkelte, familien eller barna.

(<http://www.korusnord.no/Tidlig-identifikasjon/Tidlig-inn/>)

Jordmortjenesten følger opp tidlig inn ved følgende forebyggende og avdekkende tiltak:

- Kvinner skal i løpet av svangerskapet spørres om vold i nære relasjoner. De bruker skjema for samtale med den gravide der de spør om vold.
- Bruker EPDS, avdekking av psykiske vansker, kan være forebyggende ifht. vold mot barnet.
- Svangerskapsomsorgen er forpliktet i nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen –Hvordan avdekke vold. Utdypende informasjon finnes der.

Helsestasjonen følger opp tidlig inn ved følgende forebyggende og avdekkende tiltak:

- Har skriftlige rutiner for “Tidlig inn” arbeidet
- Har skriftlige rutiner for håndtering av informasjon om vold og overgrep
- Helsestasjonene har deltatt i “Tidlig inn”; bruker et skjema som jordmødrene bruker under svangerskapet.
- Viser filmen «i trygge hender» som omhandler vold til nybakte foreldre.
<https://www.kompetansebroen.no/article/i-trygge-hender/?o=oa>
- Bruker EPDS, avdekking av psykiske vansker, kan være forebyggende ifht vold mot barnet.

I forbindelse med den siste dagen av opplæringen i «Tidlig Inn», ble en mor fra en av de tre kommunene som deltok spurt om sine erfaringer fra første svangerskap (før kommunen startet med *tidlig inn*) og andre svangerskap (der tidlig inn verktøyene var tatt i bruk) her er hennes svar:

«Det jeg har tenkt på i ettertid av denne første kontrollen hvor disse skjemaene ble utfylt, er at jeg føler på mange måter at dette ble tatt for gitt i samtalen mellom meg og jordmor allerede før jeg begynte å fylle ut skjemaene. Jeg mener det er viktig at man skal stille spørsmål, til tross for at man antar at mor har det bra og kommer fra en stabil heim. Det er viktig å tørre å spørre for å avdekke – det er lettere skjule sannheten på et papir enn i en trygg og god samtale. Mitt viktigste budskap: tør å spørre, og tør å spørre igjen!

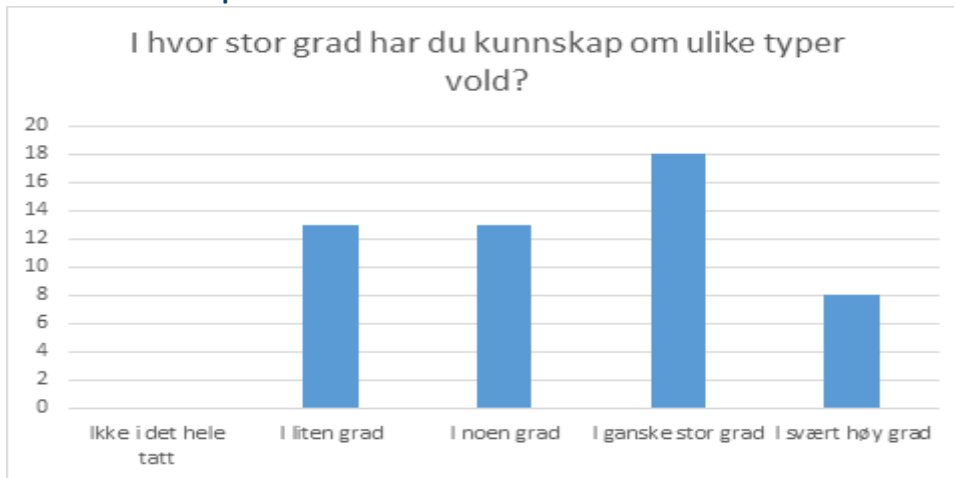
Jeg kjenner helsesykepleier godt. Likevel har de vanskelige temaene og spørsmålene blitt tatt opp på kontroller med mine barn, hvor jeg oppriktig talt har følt meg trygg til å svare ærlig. Enkelte av disse temaene vi har diskutert har jeg sannsynligvis ikke svart og snakket så ærlig rundt hadde det ikke vært for det viktige og trygge samtalen med de vanskelige spørsmålene.»

Hun beskriver tydeligheten av å tørre å spørre, og spørre igjen og ikke være forutinntatt på små steder der alle tror de kjenner hverandre.

Lokal spørreundersøkelse om kunnskap om vold og overgrep

I arbeidet med handlingsplanen har det blitt gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte som kan møte brukere utsatt for vold/overgrep eller få informasjon om barn av brukere utsatt for det samme. Hensikten med spørreundersøkelsen var å kartlegge om tjenestene har rutiner i egen tjeneste ved informasjon om vold/overgrep, trygghet i egen rolle og på rutiner i egen tjeneste og til hjelpeapparatet. Videre ble de spurt om egen kunnskap og erfaring ifht vold/overgreps feltet. NAV, helsestasjon, PPT, krisesenter, psykisk helsevern, sykehjem og hjemmesykepleien var målgruppe for undersøkelsen. Noen svar er hentet fra ansatte i Vega, Sømna, Vevelstad og Brønnøy kommune, og noen svar har smalere nedslagsfelt. Tjenestene har fått tilsendt resultatene for sine tjenester, slik at de kan jobbe videre med kompetanseheving innad i sine tjenester. Her er noen utvalgte funn:

Ansattes kunnskap om vold:

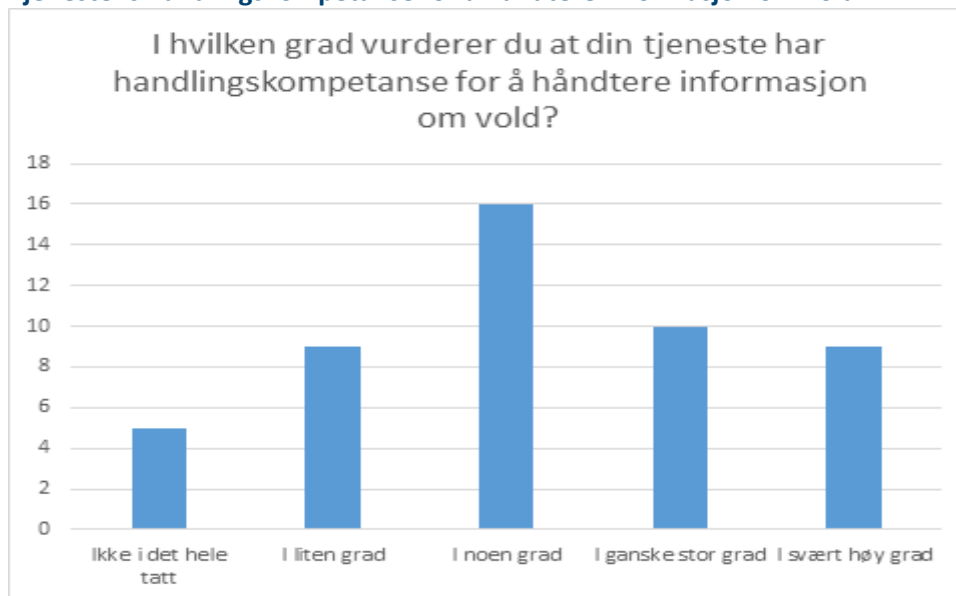
Vi kan lese fra histogrammet at det var spredning blant de ansatte i tjenestene på hvilken grad av kunnskap de mener at de har om ulike typer volden grad til i ganske stor grad har kunnskap. De som i høy grad syns de kjenner til ulike typer vold var psykiatri, helsestasjon og krisesenter.

Ansattes kjennskap til seksuelle overgrep, herunder symptomer og ev. senskader:

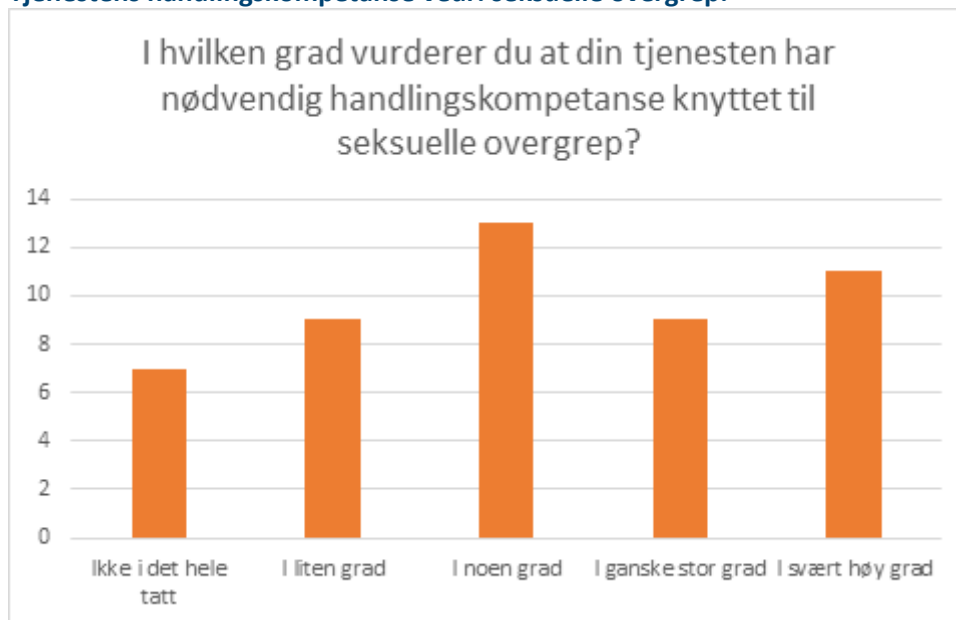
Helsestasjon, leger, psykiatri og PPT er de som i størst grad svarer at de har kjennskap til seksuelle overgrep, symptomer og eventuelle senskader. NAV, sykehjem og hjemmesykepleie ansatte er av de som sier de kjenner dårligst til dette.

Tjenestens handlingskompetanse for å håndtere informasjon om vold:

Psykiatri, PPT og NAV svarer her fra i liten grad til i ganske stor grad. Krisesenter og helsestasjon rapporterer om at de mener dette har tjenesten sin i ganske stor grad. Legene varierer fra i liten grad til i svært høy grad. Her kan det være forskjell på legekontor i kommunene. De som vurderer at de i minst grad har dette er hjemmesykepleien og ansatte på sykehjem.

Tjenestens handlingskompetanse vedr. seksuelle overgrep:

Helsestasjon, krisesenter, halvparten av legene, de fleste i psykiatri, noen i nav mener de har handlingskompetanse i noen, ganske stor og i svært høy grad. Andre halvparten av legene, flere i sykehjem og hjemmesykepleien, NAV og PPT varierer fra ikke i det hele tatt til i liten eller noen grad. Dette tyder på at det kan i varierende grad være fokus på tema, og/eller rutiner på plass.

Oppsummerte funn og anbefalinger

Spørreundersøkelsen avdekker at flere tjenester ikke har gode nok rutiner for håndtering av informasjon om vold/overgrep, eller planer på videre oppfølging. Noen har rutiner, men de ansatte kjenner ikke til de godt nok. Arbeidsgruppen anbefaler dermed at det bør jobbes med egne rutiner for avdekking, håndtering av informasjon og oppfølging. Det bør jobbes tverrfaglig med rutiner for håndtering av vold/overgrep på et overordnet kommunalt nivå. Alle ansatte som også møter barn i løpet av arbeidshverdagen bør ha gjennomført opplæring i å snakke med barn. Lett tilgjengelige e-læringskurs om vold og overgrep fins for alle faggrupper. Temaet vold og overgrep anbefales å jobbes med kontinuerlig i alle tjenester og hvordan sikre best tverrfaglige samarbeide rundt familier som er berørt av vold bør være tema årlig. Alle lederne for de tjenestene som deltok i spørreundersøkelsen har fått tilbakemelding om svarene som ble avgitt av de ansatte og anbefalt kompetanseheving.

TILTAKSDELEN

Med kunnskapen vi har om hvor skadelig det er for barn å bli utsatt for og være vitne til vold, er det naturlig at en stor del av innsatsen rettes her. Samtidig er det et stort behov for en mer systematisk innsats også overfor andre sårbare grupper som eksempelvis innvandrere, rusmisbrukere, eldre og funksjonshemmede. Det er vurdert at handlingsplanen i første periode skal ha fokus på vold og overgrep i nære relasjoner, da med hovedfokus på vold i familier, og mot barn.

Tidlig innsats – viktigheten av tidlig innsats og forebygging på kommunalt nivå

Gjennom handlingsplanen jobber vi med å forebygge bruk av vold og overgrep, avdekke og hindre at vold og overgrep vedvarer. For at en kommune skal være rustet til et slikt arbeid må både ansatte og privatpersoner ha solid kunnskap om hva vold er, hvordan det å være utøver av og voldsutsatt arter seg og hvordan det kan forebygges blant barn og voksne. Kunnskap om og trening i avdekkende samtaler er sentralt, samt god, tverrfaglig og helhetlig oppfølging etter avdekking. I kunnskapsdelen av handlingsplanen har vi sagt noe om vold som fenomen, omfang og plikter. I tiltaksdelen er det beskrevet hva de ulike enhetene skal jobbe målrettet med de neste årene for å nå hovedmål og delmål.

Det er satt fokus på tre hovedområder som må dekkes i arbeid med vold i nære relasjoner for å kunne oppnå hovedmålet om at kommunens innbyggere skal kunne leve sine liv uten vold:

Forebygge

Avdekke

Handle

Delmål 1: forebygge - våge å se

Det å våge å se innebærer at som ansatt eller privatperson må man noen ganger se forbi at du ikke vil tro at en nabo, en du kjenner, eller er i slekt med kan utsette andre for vold/overgrep. Det er ekstra viktig at det på små steder med små forhold er tydelige rutiner i tjenester og nok informasjon til privatpersoner på hvordan de skal gå fram ved mistanke. Inhabiliter skal alltid vurderes, og det kan da trekkes inn samarbeidspartnere fra nabokommune.

Delmål 2: Avdekke – tørre og spørre

”Å lene seg fremover i møte med aggresjon og vold er å overstyre sin natur. Det krever veiledning”

(Kari Lossius, Bergensklinikkene).

Å spørre om vold eller overgrep, høre om det og snakke om det og ikke minst få informasjon om at et barn eller en voksen du er i kontakt med er utsatt for det, kan være ubehagelig. Det krever at alle som møter mennesker, der vold er tema, må være trygg i seg selv og i egen rolle slik at man tør å ta tak i den informasjonen man får. Fagfolk må vite hva de skal gjøre med informasjonen og hvor de skal henvende seg for at utsatte skal få riktig hjelp. Det er avgjørende at tjenestene som møter mennesker, har rutiner for hvordan håndtere informasjon om at en voksen eller et barn de møter er utsatt for vold/overgrep, eller de blir bekymret for at de er utsatt. Det er viktig at voksne tør å spørre, og at de spør igjen om de får benektende eller unnvikende svar som de ikke slår seg til ro med. Blir den voksne usikker om det er riktig at det er h*n som fortsetter å spørre, kan man søke råd hos politi, Barnehus eller barnevern.

Ifølge en norsk studie tok det i snitt 17,2 år før overgrepsofre avslørte overgrepene til andre (Thoresen, & Hjemdal, 2014). En studie viste at det fagpersoner opplevde som mest vanskelig ved å avdekke mulige belastninger hos barn, var tre forhold: Dels manglende tro på at de var i stand til å avdekke traumer og hjelpe barna på grunn av utilstrekkelig kompetanse eller ressurser, dels engstelse for å bidra til å gjøre vondt verre på grunn av uforutsigbarhet og dels personlig følelsesmessig belastning forbundet med å snakke om og å tenke på barnemishandling (Steine et al., 2016) For å øke avdekkingsgraden trenger fagfolk kontinuerlig arbeid med å styrke egen følelsesregulering, selvinnsikt og relasjonsbygging. Dette kommer ikke av seg selv!

For å kunne avdekke vold eller overgrep i nære relasjoner, må en ha forebyggende program, og det må starte i svangerskapsomsorgen, og videre i helsestasjon, barnehage, skole osv. Når man har gode program eller tiltak for å forebygge og avdekke må man også ha rutiner, beredskapsplaner og en solid faglig basert handlingskompetanse i fagpersoner og systemer i kommunene.

Delmål 3: Mot til å handle

Å kunne gi et helhetlig og samordnet tilbud til voldsutsatte i kommunen forutsetter god kjennskap til tjenesteapparatet i kommunen, samt systematisk samhandling mellom instansene.

Kompetanse

I forbindelse med prosjektet «Sammen for barn og unge i Sømna» vil det i 2024 bli gjennomført en ny BTI- undersøkelse (bedre tverrfaglig innsats). Da skal kommunens ansatte som jobber med barn og unge:

- *i større grad oppleve at de har god kunnskap i forhold til tema vold/overgrep og oppleve at de er i stand til å identifisere tegn/symptomer hos barn og unge.*
- *De skal i større grad ha en opplevelse av å være trygg på å samtale med foreldre/foresatte om alvorlige forhold.*

Tiltak i planperioden

For å nå hovedmål og delmål i denne handlingsplanen skal de kommunale enhetene jobbe med ulike tiltak de neste årene. Hver enhet har satt opp tiltak knyttet til de tre delmålene og de interkommunale tjenestene har gitt sine innspill på prioriterte oppgaver.

Sømna barnehage						
DELMÅL	TILTAK	2022	2023	2024	2025	Ansvarlig
Forebygge – våge å se	Innføring av «Æemæ»	X				Styrer/ped.ledere
	Beredskapsplan til gjennomlesning i personalet. Barnehagen har rutiner for dette.	X	X	X	X	Styrer/Personalet
	Gjennomgang av rutiner for opplæring av nytilsatte	X				Styrer
	Personalet gjennomfører kurs: vold og seksuelle overgrep (Barnehagekurset – helsekompetanse.no)	X		X		Styrer/Personalet
	Kompetanseheving: Ansatte får delta på fagdager organisert av kommunen eller andre instanser på tema. Alle har oversikt over meldeplikt og avvergeplikt, samt opplysningsplikten.					Styrer/personalet
Avdekke – tørre å spørre	Barnehagen jobber årlig med snakkesimulatoren til RVTS; snakke-medbarn.no	X	X	X	X	Styrer/ped.ledere
	Barnehagen finner tid til refleksjon der ansatte er usikre på hva de har observert kan bety.	X	X	X	X	Styrer/ped.ledere
Mot til å handle	Sømna kommune har rutiner ved bekymring.	X	X	X	X	
	Barnehagen gjennomgår nåværende beredskapsplan, og vil vurdere denne opp mot Redd barnas beredskapsplan.	X				Styrer

SKOLEN						
DELMÅL	TILTAK	2022	2023	2024	2025	Ansvarlig
Forebygge – våge å se	Ansatte på 1.-4.trinn jobber etter Redd Barnas program «Kroppen min eier jeg»	X	X	X	X	Rektor
	Ansatte på 5.-10.trinn jobber med Link til livet «På godt og vondt».	X	X	X	X	Rektor
	Skolen har tema nettvert i undervisning og på foreldremøter. Ungdomslos og politi inne på faste trinn. (6. og 7/8.trinn)	X	X	X	X	Rektor i samarbeid med ungdomslos
	Skolen utarbeider rutine for opplæring av nyansatte for håndtering av tema.	X				Rektor
	Nyansatte får informasjon om hvilke rutiner skolen har om temaet vold/overgrep		X	X	X	Rektor
	De ansatte deltar på fagdager om temaet organisert av kommunen, alternativt gjennomfører helsekompetanse.no sitt skolekurs.		X			
	Avdekke – tørre å spørre	Ansatte i skolen gjennomfører økter med verktøyet https://www.snakkemedbarn.no/om-snakke-sammen/	X	X		
Ansatte i skolen ser Samtaler med barn KoRus – Sør (korus-sor.no) om samtaler med barn, og har workshop/gruppearbeid.		X	X			Rektor
Mot til å handle	Det utarbeides rutiner for hvordan ansatte i skolen skal håndtere informasjon om vold/overgrep fra barn. Herunder oversikt over hvem man skal kontakte og hvordan gå fram	X				Rektor i samarbeid med helse, barneverns-tjenesten
	Ansatte i skolen kjenner rutiner for håndtering av informasjon om vold/overgrep fra barn. Fast informasjon i oppstart av skoleåret.	X	X	X	X	Rektor
	Ansatte i skolen blir informert om hva som ligger i meldeplikt og avvergeplikt. Fast informasjon i oppstart av skoleåret.	X	X	X	X	Rektor

Helsestasjon, skolehelsetjenesten og jordmortjenesten i kommunen						
DELMÅL	TILTAK	2022	2023	2024	2025	Ansvarlig
Forebygge – våge å se	Tema vold og overgrep tas opp i samtaler fra svangerskap til ungdomsskolen. Se vedlegg nasjonalfaglige retningslinjer.	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Rutiner laget under «Tidlig inn» kompetansehevingsprogrammet følges. Se vedlegg «tidlig inn»	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Alle ansatte må gjennomføre e-læringskurset- vold og seksuelle overgrep mot barn, helsekompetanse.no. Repetisjon annen hvert år.		x		x	Ledende helsesykepleier
	Kjenne til veilederen for helse- og omsorgstjenestens arbeid, Voldsveilederen fra nkvtS	x				Ledende helsesykepleier
	Fra svangerskap til barnet er 5 år brukes appen «helseoversikt» der vold og overgrep er tema som tas opp	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Jordmor og helsesykepleier setter av god tid på konsultasjoner for å bli godt kjent, skape tillit.	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Helsesykepleier er lett tilgjengelig på skolene, samt via mobiltelefon til den enkelte helsesykepleier	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Helsesykepleier er kjent med forebyggende program som kjøres i barnehager og skolene.	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Delta i møte med samarbeidspartnere som barnevern, familievernkontoret og politiet jevnlig. Kompetanseheving og bedre samarbeid.	x	x	x	x	Leder Helse
	Møtepunkt hver 14.dag med BUP for veiledning/råd i forhold til barn som har utfordringer	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Delta i skolehelseteam på begge skoler. Lettere å ta opp bekymringer.	x	x	x	x	Rektor
	Delta i prosjekt BTI for bedre samarbeid mellom de som jobber med barn/unge og for å tidligere identifisere utsatte barn/unge.	x	x			Leder plan, miljø og utvikling.
	Jordmor har samtale med eget skjema der hun kartlegger vold.	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier

Avdekke – tørre å spørre	Tilbud om samtale hos spesialisert jordmor					
	Øve seg på å snakke med barn man er bekymret for ved å bruke Snakkemedbarn.no.	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
	Kjenne til konsultasjonsteam i Brønnøysund og Bodø for råd og veiledning	x	x	x	x	Ledende helsesykepleier
Mot til å handle	Årlig gjennomgang av opplysningsplikt til barnevernet	x	X	x	x	Ledende helsesykepleier
	Kjenne til rutiner for melding til barnevernet/politi	x	X	x	x	Ledende helsesykepleier
	Kjenne til tilbud om krisesenter	x	X	x	x	Ledende helsesykepleier
	Kjenne til overgrepsmottak	x		x		Ledende helsesykepleier

Helse: Legekantor, kommunal fysioterapeut, ungdomslos, psykolog						
DELMÅL	TILTAK	2022	2023	2024	2025	Ansvarlig
Forebygge – våge å se	Politiattest av alle ansatte innen helse ved vikariat og nyansettelse	x	x	x	x	Leder Helse
	Nettkurs Vold og overgrepshåndtering uni.no	x	x	x	x	Leder Helse
	Vurdere om Alle ansatte må gjennomføre e-læringskurset- vold og seksuelle overgrep mot barn, helsekompetanse.no.	x				Leder helse
	Møte med samarbeidspartnere som barnevern, familievernkontoret og politiet jevnlig. Kompetanseheving og bedre samarbeid. Alle innen helse deltar	x	x	x	x	Leder Helse
Avdekke – tørre å spørre	Nettkurs for fastleger om vold i nære relasjoner - internundervisning	x		x		Leder Helse
	Rutiner laget under «Tidlig inn» kompetansehevingsprogrammet følges. Oppfriskning og info	X	x	X	x	Leder Helse - Ledende helsesykepleier
Mot til å handle	Årlig gjennomgang av opplysningsplikt til barnevernet	X	X	X	X	Leder Helse eller Barnevern
	Kjenne til rutiner for melding til barnevernet/politi	X	x	X	X	Leder Helse eller politi
	Kjenne til tilbud om krisesenter	X		X		Leder Helse eller Krisesenter leder
	Kjenne til tilbud fra familievernkontor - sinnemestring	X		X		Familievernkontoret
	Kjenne til overgrepsmottak					Kommuneoverlege

Pleie og omsorg						
DELMÅL	TILTAK	2022	2023	2024	2025	Ansvarlig
Forebygge – våge å se	Årlig gjennomgang av gjeldende varslingsrutiner	x	x	x	x	Områdeleder
	Informasjon til nyansatte om holdninger, verdier og normer – en del av opplæringsplanen	x	x	x	x	Enhetsleder
	Utarbeide rutinemaler for hvordan håndtere meldinger om mulige overgrep og oppfølging av voldshendelser til de ulike tjenesteområdene – deriblant tjenester til mennesker med utviklingshemning, eldre og utsatte personer innen rusfeltet		x			Enhetsleder
Avdekke – tørre å spørre	Kompetansehevende tiltak for å avdekke vold og overgrep gjennom kartleggingsverktøy		x	x	x	Enhetsleder
Mot til å handle	Ansatte er trygge på aktuelle rutiner for å forebygge, fange opp og følge opp bekymring for vold og seksuelle overgrep		x	x	x	Enhetsleder
	Implementere handlingsveileder og rutiner – jevnlig opplæring av ansatte		x		x	Enhetsleder
	Tilby helhetlig oppfølging av voldsutsatte gjennom samordning av tiltak mellom ulike instanser	x	x	x	x	Koordinerende enhet
	Innbyggere får informasjon om vold i nære relasjoner, rettigheter og hvor de kan søke hjelp		x			Områdeleder

Interkommunale tjenester

Krisesenter

Ansvarlig: Kommunens ledelse, krisesenterets leder/faglig ansvarlig

Anbefalt kompetanse:

Krisesentrene i Nordland har undertegnet en samarbeidsavtale med politiet, har også avtale med NAV og familievern, arbeides med formell avtale med barnevern og ROP.

Deltakelse på konsultasjonsteam for vold og overgrep, samt arbeid på ROP med samtaler med voldsutsatte.

Har rutiner for håndtering av informasjon om vold og overgrep og rutiner for melding videre til andre instanser som politi og barnevern.

Deltakelse på fagdager v/ kommunen, krisesentersekretariatet, RVTS, Bufdir m.v.

Ansatte er kurset på meldeplikt og avvergeplikt og krisesenteret har rutiner for dette.

Hvordan:

Kontinuerlig tilegnelse av fagkunnskap og deltagelse i samarbeidsfora i kommunen. Også tettere samarbeid med instanser i de andre kommunen som kjøper tjenester hos Brønnøy.

Innen:

Kontinuerlig

Familievern

Ansvarlig:

Bufetat, leder for lokalt familievernkontor

Kompetanse, rutiner:

- Familievernkontoret har gode rutiner på plass for å avdekke vold og overgrep og rutiner på hvordan denne informasjon sendes videre.
- I meklingsbegjæringer er det rutiner for å avdekke vold ved begjæring.
- Ansatte i familievernet har kompetanse på å avdekke og tematisere vold.
- Deltar årlig på kurs gjennom spisskompetansemiljø Vold i regi av Bufetat.
- Egen kontorpakke på vold som gjennomgås jevnlig og tilbys alle nytilsatte.
- Det gjennomføres årlige møter med alle Barnevernkontorene hvor det skrives samarbeidsavtaler.
- Har samarbeidsavtale med krisesenteret i Mosjøen. Ønskelig at dette også gjøres med krisesenteret i Brønnøysund
- Samarbeid med Konfliktrådet ved bl.a. barn som overgripere
- Deltar på samarbeidsmøter i ulike kommuner hvor forebygging av vold er tema.
- Tilbud til foreldre som har/opplever utfordringer i foreldresamarbeid og høyt konfliktnivå, gjennomføres 4 ganger i Brønnøysund og 4 ganger i Mosjøen årlig. Dette for å forebygge at barn vokser opp med høyt konfliktnivå/vold mellom foreldrene.

- Familievernet tilbyr **sinnemestringskurs**, gruppe og individuelt, samt individuelle kurs i **EEA**; Enkel og effektiv aggresjonskontroll. Tilbyr snart kurset **Godt samliv** til førstegangsforeldre, med bl.a. tema konflikt og forebygging vold.

Politi

Ansvarlig:

Ansvarlige for politi, lokal lensmann

Anbefalt kompetanseheving, rutiner:

Har på plass rutiner for å avdekke vold og overgrep, og for hva de gjør videre med informasjonen.

Bruker kartleggingsverktøyet SARA ved mistanke om partnervold.

Bruker Kripas sitt opplegg Delbart inn til klasstrinn.

Bekymringssamtaler med unge anmeldt for seksuallovbrudd, også for de som ikke er anmeldt men det foreligger bekymring.

Har rutiner for samarbeid ved barneverntjenesten og barnehuset ved vold/overgrep mot barn.

Har rutiner for kontakt med krisesenteret, for kvinner og for menn.

Har kompetanse lokalt på sedelighet, anbefaler at denne opprettholdes.

At de deltar på fagdager organisert av kommunen eller andre instanser på tema.

Har kompetanse på meldeplikt og avvergeplikt.

Innen:

Utgangen av 2022 og kontinuerlig

PPT

Ansvarlig:

Kommunalt ansvarlig PPT, PPT leder

Kompetanseheving, rutiner:

Kompetanse på å snakke med barn om vanskelige tema og på fagfeltet vold og overgrep.

Alle ansatte har gjennomført e-læringskurs: <https://www.snakkemedbarn.no/> og [Kurs: Vold og seksuelle overgrep mot barn - barnehagekurset \(helsekompetanse.no\)](#) eller [Kurs: Vold og seksuelle overgrep mot barn - skolekurset \(helsekompetanse.no\)](#)

Sevu PPT – Nett: Modul 1. Rådgiving og veiledning, Tema: 5. Barn og traumer, Tema 6: Presentasjon av RVTS og Tema 7. Statens barnehus.

Deltar på fagdager organisert av kommunen eller andre instanser på tema.

Har kompetanse på meldeplikt og avvergeplikt.

Gjennomgang og revidering av gjeldende rutiner.

Hvordan: leder lager intern plan for PPT for 2022

Innen:

Utgangen av 2022

NAV

Ansvarlig:

NAV-leder

Anbefalt kompetanseheving, rutiner:

Ansatte går gjennom og har tilgjengelig handlingsveileder ved mistanke om vold og overgrep

Alle ansatte har sett på og gjort seg kjent med:

[NKVTS - En veileder om vold i nære relasjoner](#)

Kontakt med ROP for veiledning i tilfeller der man er usikker.

Deltar på fagdager/ kurs organisert av kommunen eller andre instanser på tema.

Har kompetanse på meldeplikt og avvergeplikt.

Hvordan: undervisning om vold og overgrep settes inn i årshjul

Innen: utgangen av 2022

DPS

Ansvarlig:

Leder

Anbefalt kompetanseheving, rutiner:

Alle ansatte har sett på og gjort seg kjent med:

[NKVTS - En veileder om vold i nære relasjoner](#)

[Tandem](#)

Deltar på fagdager/ kurs organisert av kommunen eller andre instanser på tema.

Har kompetanse på meldeplikt og avvergeplikt.

Innen: utgangen av 2022

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Hjelpetilbud lokalt, regionalt, digitalt og nasjonalt
- Vedlegg 2: Anbefalte kurs, ressurser og utdanninger
- Vedlegg 3: Lokal spørreundersøkelse om kunnskap om vold og overgrep 2021
- Vedlegg 4: Handlingsveileder
- Vedlegg 5: Prinsipper for den gode samtalen med barn
- Vedlegg 6: Skjema: MELDING TIL BARNEVERNSTJENESTEN SØR-HELGELAND
- Vedlegg 7: Skjema: SAMTYKKEERKLÆRING TIL UTVEKSLING AV INFORMASJON
- Vedlegg 8: Skjema til støtte for: KONKRETISERE BEKYMNINGEN
- Vedlegg 9: skjema til støtte for: TILTAKSPLAN
- Vedlegg 10: Referanse/ kilder

Oversikt over ressurser og videreutdanninger

Resultat fra undersøkelse om hjelpeinstansers kompetanse

Prinsipper for den gode samtalen med barn

Handlingsveileder

Skjemaer ved bekymring

Hjelpetilbud

For råd og veiledning ved bekymring for et barn:

Interkommunalt konsultasjonsteam: Brønnøy kommune har et interkommunalt konsultasjonsteam der du som ansatt i en kommunal tjeneste kan henvende deg om du er bekymret for om et barn kan bli utsatt for vold eller overgrep. Alle saker tas opp anonymt. I teamet er helsestasjon, BUP, barneverntjenesten, politi, ROP-tjenesten, kommunepsykolog, krisesenter og PPT representert. Her kan du lese mer om teamet: <https://www.bronnoy.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/nar-du-er-bekymret-for-et-barn/for-offentlig-ansatte/tjenester-til-barn-ungdom-og-familier/>

Barnehuset, Bodø: Barnehuset for Nordland er i Bodø. De kan bidra med råd og veiledning i enkeltsaker og til tjenester. De har et konsultasjonsteam som kommunalt ansatte kan bruke, og

ekspertise på SSA, skadelig seksuell atferd. Du kan lese mer om barnehuset her:

<https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-bodoe/>

Barneverntjenesten Sør-Helgeland: Er du bekymret for et barn, men usikker på om du skal melde eller ikke, kan du anonymt drøfte din bekymring med barneverntjenesten. Du kan lese mer om barneverntjenesten her: <https://www.bronnoy.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/barnevern/kontaktinfo/>

Nettressurser for voksne som er bekymret for/ jobber med barn er utsatt for vold eller overgrep:
[NKVTS - En veileder om vold i nære relasjoner](#) (helsepersonell)

[E-LÆRINGSKURS - Vold og seksuelle overgrep mot barn - RVTS \(rvtsmidt.no\)](#) (barnehage og skole)

[Vold i nære relasjoner - et e-læringskurs på Kompetansebroen](#) (leger)

[Traumekurset "Stø Kurs" - RVTS Nord](#) (om traumer, helse- og sosialsektor, spesialisthelsetjeneste)

Oversikt over lokale hjelpetilbud for volds-/ overgrepsutsatte:

Politi: Vold i nære relasjoner og sedelighet prioriteres høyt hos politiet. Er du utsatt eller har mistanke om vold i nære relasjoner eller annen omsorgssvikt bør du kontakte lokalt politi. Du kan også lese på nettsiden til politiet for mer informasjon: <https://www.politiet.no/rad/voldi-naere-relasjoner/>

Barnevern: er gitt et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret overfor barn som utsettes for vold i familien, er barneverntjenesten avhengig av å motta opplysninger fra andre som kjenner barnets situasjon. Du kan kontakte barnevernet på vakttelefon 958 54670 på dagtid. De har også døgnåpen akuttberedskap: 908 07210

Statens barnehus: Barnehuset kan følge opp barn i etterkant av tilrettelagt avhør der vold eller overgrep er kartlagt. De kan også bistå i oppfølging av saker der barn begår overgrep mot andre barn, med tilrettelegging av nødvendig hjelp. Mer om barnehuset kan du lese her: <https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-bodoe/>

Familievernkontoret: Familievernkontoret Mosjøen, med kontor i Brønnøysund tilbyr gratis parterapi, familieterapi og pliktig mekling ved samlivsbrudd. Man trenger ikke henvisning. De fleste kommer for rådgivning og samtaler om problemer i parforholdet og i familien, eller når det er vansker, konflikter eller kriser i familien.
Telefon: 75114180. Epost: kf.mosjoen@bufetat.no

Krisesenter: Sør-Helgeland har et krisesenter som kan tilby opphold, støtte, veiledning, henvisning videre til annen hjelp. De kan kontaktes her: <https://www.bronnoy.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/barne-og-familietjeneste/sor-helgeland-krisesenter/>. Eller her: 75021711

BUP, Brønnøysund: Kan bidra med hjelp til barn utsatt for vold/ overgrep, eller som også har utsatt andre barn for vold/ overgrep. Det behøves henvisning til BUP fra lege, kommunal psykolog eller barneverntjeneste. Du kan lese mer om BUP her:

<https://helgelandssykehuset.no/avdelinger/psykisk-helse-og-rus/barne-og-ungdomspsykiatrisk-poliklinikk-bronnoysund>

Rus og psykiatri Sømna:

<http://www.somna.kommune.no/tjenester/helse-omsorg-og-sosiale-tjenester/psykisk-helse-og-rus/>

Fastlege: Om du er utsatt for vold eller overgrep kan fastlegen din henvise deg videre til spesialisthelsetjenesten ved behov. Det er også legene som henviser overgrepsutsatte til overgrepsmottaket på Mo i rana.

Tverrfaglig samarbeid: Politi og barnevern arbeider tett sammen når det er mistanke om at et barn er utsatt for vold eller overgrep, eller andre kriminelle handlinger. Her kan du lese mer om retningslinjer for samarbeid mellom politi og barnevern:

https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/politi_og_barnevern_retningslinjer_for_samhandling/Krise-senter har kontakt med andre involverte tjenester når foreldre/barn oppholder seg på krisesenter, som politi, barnevern. Det er også nødvendig med kontakt med skoler og barnehager.

Ansvarsgrupper/ samarbeidsgrupper: Kommunalt samarbeid på tvers av tjenestene er veldig viktig for familier der vold har vært utøvd, enten det er mot foresatt eller barn. Det er viktig at det utnevnes koordinator som kan følge opp og sikre at familien får den nødvendige hjelpen. Her er det flere instanser som kan være aktuelle, det kan variere fra familie til familie på hva det er behov for.

Nasjonale og regionale hjelpetjenester, generelt:

SMISO Nordland, Mosjøen. Tilbud for incestutsatte, kvinner og menn over 16 år som er utsatt for seksuelle overgrep. <http://smiso-nordland.ipage.no/>

Røde kors - telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse: Du kan ringe anonymt på 815 55 201 Telefonen er åpen mandag til fredag, mellom kl. 09.00 og 16.00. De som jobber i Røde Kors - telefonen har taushetsplikt. Les mer på

<https://www.rodekors.no/lokalforeninger/oslo/aktiviteter/kvinner/rode-kors-telefonen-fortvangsekteskap-og-kjonnslemlestelse/>

Vern for eldre: du som er utsatt kan ringe anonymt på 800 30 196 (mandag – fredag kl. 09 og 15).

Volds- og overgrepslinjen 116 006: hjelpelinje for deg som opplever overgrep og vold

Hjelpetelefonen for seksuelt misbrukte: 800 57 000

Mental Helses telefontjeneste: 116 123

Kontoret for voldsoffererstatning: post@voldsoffererstatning.no Telefon: 78 98 95 00

Nettressurser for voksne utsatt for vold og overgrep:

<https://dinutvei.no/>

<https://www.dixi.no/no/>

<https://ressurscenteret.no/>

<https://www.overgrep.no/>

<https://sentermotincest.no/>

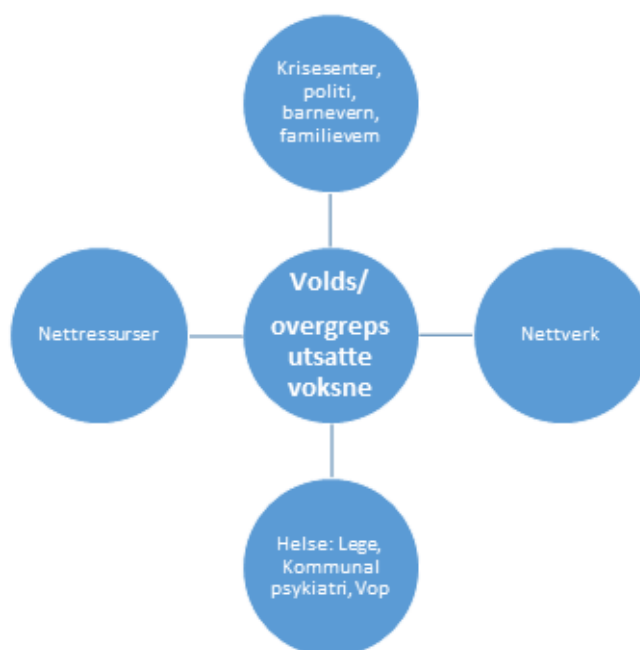
<https://www.ssmm.no/>

<https://www.vitrordeg.com/>

<https://www.volinen.no/>

<https://www.volinen.no/derfor-er-det-sa-vanskelig-a-ga/>

Kart over hjelp til voksne som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep:

Nasjonale/ regionale tjenester for barn som er utsatt for vold eller overgrep:

<https://www.stinesofiesenteret.no/oppholdet-p%C3%A5-stine-sofie-senteret> mulighet for opphold for familier.

Barnehuset kan følge opp barn i etterkant av tilrettelagt avhør der vold/overgrep er kartlagt. De kan også bistå i oppfølging av saker der barn begår overgrep mot andre barn, med tilrettelegging av nødvendig hjelp.

Nettressurser for barn som er utsatt for vold:

www.jegvilvite.no

<https://www.ung.no/vold/>

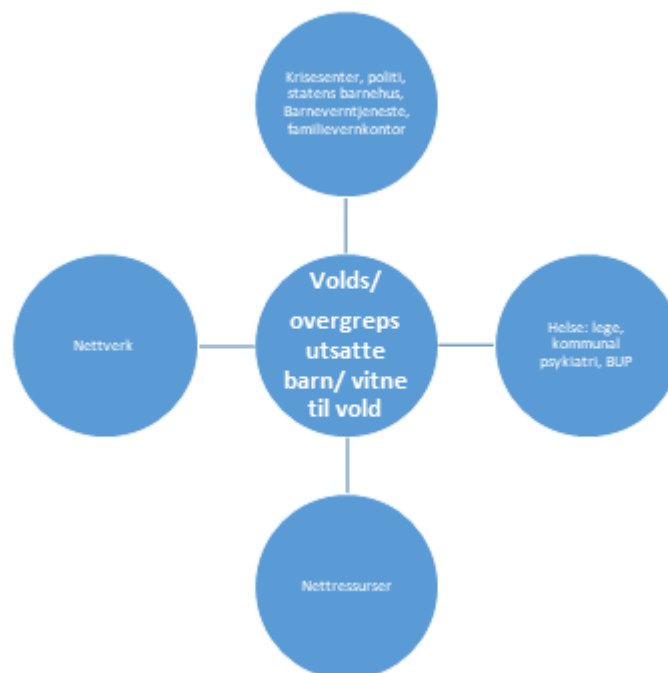
<https://www.reddbarna.no/jegerher>

<http://www.nettovergrep.no/>

<https://slettmeg.no/>

dubestemmer.no

Kart over hjelpetjenester til volds-/ overgrepsutsatte barn eller vitner til vold:

Nettressurser forebygging av overgrep:

www.brukhue.no

Seksuellatferd.no – Ressursside om normal seksuell utvikling, og håndtering av bekymringsfull og skadelig seksuell atferd

Oversikt over hjelpetilbud for voldsutøver/overgriper:

Kommunale tjenester:

Hjelp til sinnemestring: Familievernkontoret tilbyr tiltaket sinnemestring, her finner du mer informasjon om den modellen disse tjenestene tilbyr: <https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/hva-er-sinnemestring-broset/>. Voldsutøver kan selv ta kontakt for å få slik hjelp eller instanser som barnevern, politi, lege kan henvise.

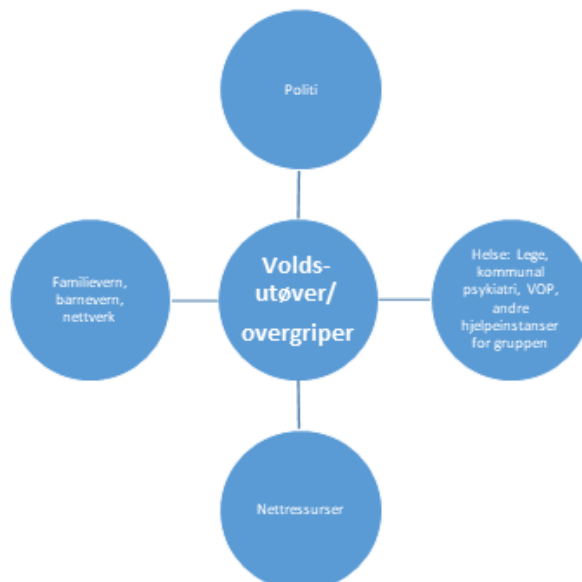
Hjelp til sinneproblematikk og høykonflikt i forhold: familievernet har spisskompetanse og kan kontaktes for hjelp til dette. Vårt lokale familievernkontor kan kontaktes her:

<https://bufdir.no/familie/kontor/mosjoen/>

Nettressurser for voksne som ønsker hjelp:

- <https://www.littsint.no/> (nettkurs for håndtering av sinne og aggresjon)
- <https://detfinneshjelp.no/> (hjelp til voksne med seksuell interesse for barn)
- <https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/hva-er-sinnemestring-broset/> (info om sinnemestring)
- <https://reform.no/tjenester/mannstelefon/> (hjelpetelefon for menn)

Kart over hjelpeinstanser for voldsutøver/ begått seksuelle overgrep:

Nettressurser for ungdom som opplever overgrep på nett:

- <https://www.reddbarna.no/jegerher>
- <https://www.minstemme.no/faglige-ressurser/Nettovergrep>

- <https://dinutvei.no/digital-vold/>
- <http://www.brisenter.org/hva-er-seksuelle-overgrep-nettovergrep/nettovergrep-og-digital-vold>
- <https://sletmeg.no/>

Nettressurser for foreldre til barn som er utsatt for overgrep på nett:

- <https://www.barnevakten.no/kategori/sosial-pa-nett/nettovergrep/>
- <https://bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Nettovergrep/>
- <http://www.brisenter.org/hva-er-seksuelle-overgrep-nettovergrep/nettovergrep-og-digital-vold>
- <https://sletmeg.no/>

Anbefalte kurs, ressurser og utdanninger :

RVTSene er regionale ressursstentre for vold og overrepstematikk, og kjører jevnlig kurs om vold og overgrep, samt selvsikading og selvmordsproblematikk. Se rvts.no

Oversikt over ressurser for å forebygge og avdekke vold og overgrep for de som arbeider med barn og unge: <https://www.rvtsvest.no/kunnskapsportalar/>

[Vold og seksuelle overgrep - FHI](#)

For helsetjenester: [NKVTS - En veileder om vold i nære relasjoner](#)

For legevakt i Norge, også for andre i helsesektor: <https://kurs.uni.no/mod/page/view.php?id=356>

Barnehage og skole: [E-LÆRINGSKURS - Vold og seksuelle overgrep mot barn - RVTS \(rvtsmidt.no\)](#)
https://www.bufdir.no/vold/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge/

Selvsikading og selvmord: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/selvsikading-og-selvmord>

NKVTS kartleggingsverktøy for barn og voksne utsatt for traumer:
<https://www.nkvts.no/kartleggingsverktoy/>

Ressursside om sunn seksuell atferd: <https://www.seksuellatferd.no/>

Verktøy for å snakke med ungdom om seksualitet: <https://rvtsost.no/play-it-right>

Sjekkliste: ungdom med bekymringsfull seksuell atferd: <https://www.rvtsvest.no/profesor/>

Kartlegging av partnervold: <https://sifer.no/verktoy/sara-v3/>

Selvhjelp sinnemestring: <https://www.littsint.no/>

Informasjon om Brøsetmodellen: <https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/hva-er-sinnemestring-broset/>

Informasjon om ATV stiftelsen sine behandlingstilbud: <https://atv-stiftelsen.no/ behandlingstilbud/>

Videreutdanninger

Videreutdanning; vold i nære relasjoner:

Universitetet i Tromsø (finnes på flere høyskoler og universitet):

https://uit.no/utdanning/program/447617/videreutdanning_om_vold_i_naere_relasjoner?p_document_id=447617

Psykisk helse og voldsproblematikk:

NTNU: <https://www.ntnu.no/videre/gen/-/courses/nv18752>

Tiltak mot seksuelle overgrep mot barn:

Høgskolen i Østfold: <https://www.hiof.no/studier/programmer/omb-tiltak-mot-seksuelle-overgrep-mot-barn-videreutdanning/>

Handlingsveileder

Her følger en oversikt over hva man kan se etter og hvem man skal kontakte ved mistanke om vold og overgrep. Denne kan henges opp som huskeliste. Brønnøy har også [veilederen Når du er bekymret for et barn - Hovedportal \(bronnøy.kommune.no\)](#) som kan benyttes av samtlige kommuner.

Akutt-døgnåpne vakttelefoner

Politi 02800

Legevakt 116 117

Overgrepsmottak 75 12 0 600

Barnevern beredskap 90 80 72 10

Samtaler, råd og veiledning

Familievernkontor 75 11 41 80

Barnevern 95 85 46 70

Barnehuset Bodø 48 88 74 64

ATV Bodø 40 46 06 88

Krisesenteret 48002335 (veiledning på dagtid, akuttberedskap)

Hva gjør jeg som ansatt, kollega eller venn – ved mistanke om vold i nære relasjoner?

SE	SPØR	AVKLAR
<ul style="list-style-type: none">• Sår og blåmerker• Brann- og kuttskader• Selvskading• Svimmelhet• Konsentrasjonsproblemer• Søvn- og spiseproblemer• Uro og utagering• Nedstemthet/ isolasjon• Irritabilitet, skvettenhet• Avtaler endres ofte• Personen motsetter seg hjelp som krever innsyn i familien• Partner er ofte med på avtalene• Hyppige legebesøk med diffuse symptomer• Reaksjoner ved berøring• Bruk av rusmidler <div data-bbox="153 1205 544 1473" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"><p>VOLDEN KAN HA MANGE ANSIKTER – DEN KAN VÆRE FYSISK, PSYKISK, SEKSUELL, ØKONOMISK ELLER HANDLE OM OMSORGSSVIKT</p><p>Følg intuisjonen din!</p></div>	<p>Prøv å få til en dialog slik at volden erkjennes</p> <p>Start gjerne med: -Jeg har lagt merke til....</p> <p>Beskriv så det du ser: -Det virker som du er mye borte fra jobb -du virker sliten -du har blåmerker på armen...</p> <p>Fortsett med: -Dette gjelder kanskje ikke deg, men min erfaring er at mange som ikke har det så greit hjemme kan få slike plager. Hva tenker du om det? -Hvordan har du det hjemme?</p> <p>TIPS -still åpne, ikke ledende spørsmål</p> <ul style="list-style-type: none">• fortell mer..• hva gjorde du?• hvor var du?• hvordan opplevdes det? -benytt aktiv lytting, ikke avbryt -gjenta nøkkelord i det som sies	<p>Hvordan arter volden seg? -slag, trusler, seksuell tvang -lugget, brent, ydmyket, latterliggjort -manglende råderett over egne penger -nektes kontakt med familie/ unngår kontakt pga skammen -ødelegger ting personen er glad i -kjæledyr mishandles -tvangsekteskap/ kjønnslemlestelse Og annet....</p> <p>Hvor alvorlig er volden? -når skjedde det sist? -Beskriv hva som skjedde -Er du redd for at noe skal skje fremover? -er det fare for liv og helse for deg og dine barn? -har du vært i kontakt med politi eller krisesenter tidligere?</p> <p>Risikofaktorer Samlivsbrudd, tidligere voldsepisoder, tilgang til våpen, økonomiske vansker, sykdom, rus.</p> <p>Ved økt risiko for grov vold og partnerdrap: Politi og krisesenter må kontaktes!</p> <p>Be den voldsutsatte skrive ned hva som har skjedd og skjer, med angivelse av tid og sted.</p>

HANDLE!

<p>Akutte situasjoner</p> <p>Ved alvorlige trusler etter vold og overgrep:</p> <p>Ring politiet for å forhindre nye akutte overgrep! Fortell hva du har sett og hvorfor du er redd for nye overgrep (avvergeplikten). Den voldsutsatte kan anmelde overgrepet eller politiet kan ta ut offentlig påtale.</p> <p>Ved mistanke om voldtekt kontaktes overgrepsmottaket i Mosjøen eller lokal legevakt for undersøkelse og sikring. Unngå kroppsvask før undersøkelsen.</p> <p>Tilby den voldsutsatte å ta kontakt med krisesenteret.</p>	<p>HVA GJØR DU?</p> <p>Målet er å motivere den voldsutsatte til å kontakte hjelpeapparatet.</p> <p>Anonyme drøftinger: er du usikker på hva du skal gjøre, kan du drøfte sale anonymt med krisesenter eller politi.</p> <p>Informasjon om hjelpetilbudet til den voldsutsatte: hjelp den voldsutsatte med å finne informasjon om hjelpeapparatet!</p> <p>OBS: har barn vært vitne til volden? Send bekymringsmelding til barnevernet. Å være vitne til vold har like alvorlig effekt for barn som selv å bli utsatt for vold</p>	<p>Veiledningsamtale på ROP v/ Krisesenteret</p> <p>Inviter den voldsutsatte til en samtale med krisesenteret. Krisesenteret kan hjelpe til med å vurdere sikkerheten, om forholdet skal anmeldes og gir råd og veiledning om veien videre for å stoppe volden.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>Avvergeplikten: alle har en plikt til å anmelde eller på annen måte avverge og hindre alvorlige forbrytelser.</p> </div> <p>Ikke alle trenger å bo på krisesenteret. Voldsutsatte kan få jevnlig veiledningssamtaler i en vanskelig fase.</p> <p>Du kan også som ansatt invitere krisesenteret med i møte med den voldsutsatte.</p>
--	--	---

Prinsipper for den gode samtalen med barn

- ✓ At barnet får dele følelser og erfaringer med en ikke-dømmende part, gjør de lettere å tåle
- ✓ At barnet får hjelp til å skape sammenheng mellom det kognitive og det affektive, får konsekvenser for regulering, konsentrasjon og læring
- ✓ Barnets fortellinger må aksepteres og gyldiggjøres – da blir de lettere å leve med
- ✓ Barn får med seg mer enn vi tror, men de har ofte ikke begrepsapparat for å uttrykke dette. Der kan vi hjelpe dem.
- ✓ Husk å snakke med barna om taushetsplikt. Det er viktig at barna har brukermedvirkning i fht hva som skal sies til foreldre og hvordan
- ✓ Du vil bli urolig hvis barnet forteller noe vanskelig. Prøv å si til deg selv at du må beholde roen, snakk minst mulig, len deg tilbake litt og la barnet lede samtalen med sin fortelling.
- ✓ Bruk korte setninger og ord som er lette å forstå til utviklingsnivå, si hva du vet og hva du ikke vet om hva som skal skje videre. Ikke lyv for å betrygge.

LYTT OG SPEIL – la barnet lede, følg opp med i hovedsak åpne spørsmål

Du sier at.. -hva skjedde så?/ fortell...

VALIDER – det høres ut som...

Det må være vanskelig for deg...

ØV – på de vanskelige samtalene med en voksen

Finn kolleger du kan øve med – å følge en historie, uten å komme med egne meninger, jobbe med å støtte/ ivareta underveis, få personen til å fortelle mest mulig

Bruk snakkesammen.no snakkesimulatorer jevnlig

Avdekking av vold og overgrep

Husk: Ved direkte rapport om vold og overgrep skal barnevern kontaktes direkte

Vanligvis dukker det derimot opp vage tegn på at noe kan være galt. Følg alltid opp en dårlig følelse. Hvis ikke blir barn gående i en vanskelig livssituasjon uten hjelp. Om du er i tvil på hva en dårlig følelse kan bety, kan du drøfte dine observasjoner med konsultasjonsteamet i kommunen.

Barn kan spille ut vanskelige hendelser i lek/ tegninger/ fortellinger. Dette kan ta form i repetert og rigid lek. Ha varsko når dere ser vold og sex som er utover barnets modenhetsnivå og forståelse i lek. Er barnet konstant på vakt, vil barnet utvikle seg sent. Dette er også et tegn til varsko, som må utredes av spesialister.

Når et barn har begynt å fortelle til en tillitsperson, så er det denne personen barnet gjerne vil fortelle videre til. Det betyr at vi alle må være rustet til å ta disse samtalen. Barn nøler ofte med å fortelle. Legg derfor opp til flere samtaler i et skjermet rom «Du sa... jeg har tenkt mye på deg/ det du sa. Kan du fortelle mer...» (gjenta det barnet har sagt, be så barnet fortelle mer)

Gjenta det barnet har sagt. Spør «Hvem har lært deg dette?»

Informert gjetning: Fortelle om andre barn som har vært redde for å fortelle «Jeg lurer på om det ikke er slik for deg også....»

Oppfølgingsspørsmål: «Hvordan var det å være deg da?»

Barn er lojale mot sine foreldre, og kan ha en konkret/ svart-hvitt verdensoppfatning. Det betyr at en hjelper må snakke om gode og dårlige hemmeligheter, og fortelle barna hva som er lov og ikke lov. Presiser at du er en voksen barnet kan snakke med om det som er vanskelig.

«Det fins mange hemmeligheter som er viktig å holde på sånn at venner fortsetter å stole på deg. Andre hemmeligheter er det viktig å fortelle om. Hvis noen f.eks. rører tissen din eller slår deg, så er dette ulovlig. Hvis du har sånne hemmeligheter, er det viktig at du forteller, slik at jeg kan hjelpe deg å få det til å stoppe»

Barnet kan bekymre seg/ være ambivalent i fht. anmeldelse/ at hjelperen forteller historien videre:

Barnet sier «Jeg vil ikke at pappa skal komme i fengsel»

svar: «Det du forteller meg om er ikke lov. Det er ikke sikkert pappa kommer i fengsel. Det bestemmer politiet. Det viktigste er at vi skal hjelpe deg å få det til å stoppe. Derfor må jeg fortelle dette videre til andre som skal hjelpe deg. (De heter barneverntjenesten) Du og jeg kan fortsette å prate om det som er vanskelig» (presisere at du vil fortsette å være der for barnet)

Ros barnet for at det har vært modig som har fortalt. Blir du berørt og barnet ser at du blir trist, benevn dette

«Det er trist at du har opplevd dette, så jeg blir lei meg. Men nå som du har fortalt, er jeg glad for det. Det er dumt å gå med sånt alene.»

Det er Barnevern/ Barnehus som tar samtalen som er i tråd med juridiske forpliktelser. De veileder skole/ barnehage i de vanskelige samtalen. Ta imot hjelp, og forbered deg på som tillitsperson å muligens være den som må bli med til avhør som foretas i Bodø. Dette er til barnets beste i en vanskelig situasjon.

SØK RÅD, STØTTE OG VEILEDNING SOM VOKSEN NÅR DU STÅR I SLIKT. DET ER TØFT Å VÆRE VITNE TIL AT ET BARN HAR DET VANSKELIG. VOKSNE MÅ IKKE STÅ ALENE I Å TAKLE SLIKE OPPLEVELSER.

Melding til barneverntjenesten Sør-Helgeland:

Barnets navn: Adresse:	Personnummer:
---------------------------	---------------

Foresattes navn: Adresse:	Telefon:
------------------------------	----------

Foresattes navn: Adresse:	Telefon:
------------------------------	----------

Er foresatte informert om at melding sendes barneverntjenesten? Ja. Nei.

Hvis Ja, hvem? Mor. Far. Foresatte. Andre: _____

Ved mistanke om vold eller seksuelle overgrep skal **ikke** foresatte informeres om melding.
Barneverntjenesten Sør-Helgeland kontaktes direkte på **vakttelefon 958 54 670**. Politi etter
barneverntjenestens kontortid, **tlf 02800**.

Kjennskap til barnet/ ungdommen og familien:

(Hvordan og hvor lenge har du kjent barnet/ungdommen? Hvordan er fremmøtet i bhg/skole eller til avtaler på helsestasjon/BUP/PPT? Hvem bor barnet sammen med? Eventuelt annet familieforhold, konflikt.) Bakgrunn for bekymringen.

Hvilke konkrete bekymringer/ observasjoner har du i saken?

(Forsøk å være konkret og objektiv. Beskriv konkrete episoder dersom det er mulig. Tidfest episodene.)

Beskrivelse av barnets/ungdommens fungering:

(Hvordan fungerer barnet/ungdommen ifht. normalatferd/ utvikling? Har han/hun avvikende atferd?)

Hvilke tiltak har vært forsøkt?

(Mottar familien hjelp fra andre instanser? Har meldeinstansen iverksatt egne tiltak for barnet/ i familien?)

Andre opplysninger som melder mener er nødvendig for barnevernet å kjenne til i saken.

Eventuelle vedlegg: _____

Offentlig melder.

Sted:

Dato:

Instans:

Underskrift melder: _____

Privat melder.

Sted:

Dato:

Underskrift melder: _____

SAMTYKKEERKLÆRING TIL UTVEKSLING AV INFORMASJON - med andre virksomheter/ tjenester

Formålet med samtykket.

For at vi som jobber med barn og unge i Sømna skal kunne gi barnet ditt en god og helhetlig oppfølging, for eksempel hjelpe dere med å søke tjenester og samarbeide med andre, kan det være nødvendig både å innhente og utveksle opplysninger som gjelder barnet/ungdommen. Det kan for eksempel være hensiktsmessig og nødvendig å utveksle opplysninger med skolen, fysioterapeut, lege og andre i forbindelse med oppfølgingen av barnet/ungdommen. For å kunne hente inn disse opplysningene fra andre trenger vi et samtykke (tillatelse) fra deg som foresatt. Samtykket vil frita de som har taushetsbelagte opplysninger om barnet/ungdommen fra deres taushetsplikt. Aktuelle tjeneste skal kun innhente eller utveksle opplysninger som er nødvendige og relevante i forhold til aktuell oppfølging. Dere vil bli informert om hvilke opplysninger vi innhenter.

SAMTYKKE

Navn på barnet/ ungdommen:

Fødselsdato:

Jeg/vi samtykker til at (virksomhet) tar kontakt med de instanser jeg/ vi her gir tillatelse til, for at mitt barn kan få nødvendig oppfølging i forbindelse med følgende; ansvarsgruppe, IP, utredning og lignende : (skriv det det gjelder)

.....

Sett kryss ved hvilke instanser som kan kontaktes: Samtykket gjelder: (hva kan gis informasjon om)

☐	Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP)	
☐	Barnehage; Navn:	
☐	Barneverntjenesten	
☐	Fastlege. Navn:	
☐	Fysioterapeut kommunal / privat	
☐	Helsestasjonen	
☐	Miljøtjenesten	
☐	Pleie- og omsorgstjenesten	
☐	PPT	
☐	Skole	
☐	Ungdoms los	
☐	Kommune psykolog	
☐	Andre (spesifiser):	
☐		

Samtykket trer i kraft fra og varer til, evt. revidert.....

Jeg/vi er gjort kjent med at samtykket når som helst kan trekkes tilbake.

Dato: Foresatt med foreldreansvar:

Dato: Foresatt med foreldreansvar:

Dato: Ungdom over 15 år:

Dato:..... For virksomheten:

Hjelpeskjemaer ved bekymring rundt et barn

KONKRETISÉR BEKYMRINGEN

Det er viktig å skille mellom konkrete observasjoner, episoder, utsagn og egne vurderinger.

1. Vurdér barnets tilstand/før logg

- Hva ser og hører du?

- Har det skjedd en endring i atferd/væremåte? Når startet endringen?

- Hvilke endringer ser du?

- Hva ser/hører du i samspillet mellom barnet og foresatte/foreldre?

Husk: Jo mer du loggfører, desto mer har du å melde tilbake til foreldre/foresatte.

2. Beskriv situasjonen

- Relasjoner til foreldre/foresatte, personale, andre

- Omsorgssituasjonen

- Foreldresamarbeid

Viktig: Dersom det er akutt fare, stor bekymring, mistanke om vold eller seksuelle overgrep skal barneverntjenesten kontaktes umiddelbart

TILTAKSPLAN

Hvilke endringer ønskes for barnet eller barnets situasjon?

Hva skal egen virksomhet gjøre?

Hva skal foreldrene gjøre?

Når skal neste møte mellom virksomheten og foreldrene være?

Hva skal være oppnådd innen neste møte?

Er det avtalt å kontakte ekstern støtte, som Tverrfaglig råd, PPT, barneverntjenesten, BUP, helsestasjonen/psykisk helse barn og unge eller andre?

Dato:

Underskrift av foreldre/foresatte:

Underskrift av barnehage/skole /andre:

REFERANSER

Barne- og likestillingsdepartementet (2017). NOU 2017: 12. Svikt og svik — Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt.

Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Lanau, A., Aghtaie, N., Larkins, C., & Øverlien, C. (2017). [Young people's online and face-to-face experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five european countries](#). *Psychology of Violence*, 7(7), 375-384.

doi:[10.1037/vio0000096](https://doi.org/10.1037/vio0000096)

Hafstad, G. S., & Augusti E. (2019) Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år - NKVTS rapport nr. 4, 2019.

Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. (2020). Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: Delrapport 1 av 3. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Heltne, U., & Steinsvåg, P. Ø. (2011). Begrepsavklaringer og oversikt (2011). I U. Heltne, & P. Ø. Steinsvåg. Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp. Oslo, Universitetsforlaget.

Isdal, Per. (2000), Meningen med volden. Oslo: Kommuneforlaget.

Justis- og beredskapsdepartementet (2020). NOU 2020: 17. varslede drap? – Partnerdrapsutvalgets utredning. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-17/id2791522/>

Sandmoe, A., Wentzel-Larsen, T., & Hjemdal, O. K. (2017). Vold og overgrep mot eldre personer i Norge: En nasjonal forekomststudie. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 9/2017).

Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J., & Pallesen, S. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 53, 2016, ss. 889–899.

Stenvaag, H. (2021). RVTS januar konferansen 2021: Krisesenterets håndtering av Covid 19. <https://rvtsnord.no/kurs/januar konferansen-2021/>

Thoresen, S., & Hjemdal, O. K. (Red.) (2014). Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Ungdata (2020). Tall på mobbing. Hentet fra [Ungdata.no](http://ungdata.no)

Van der Weele, J., Ansar, N., & Castro, Y. (2011). Møte med foreldre som bruker oppdragervold – erfaringer fra arbeid med minoritetsforeldre. I U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (red). Barn som lever med vold i familien. Oslo: Universitetsforlaget.

Øverli, I. T., & Bergman, S. H. (2019) Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i samiske samfunn i Lillevik, Salamonsen og Nordhaug (Red.) «Vold i nære relasjoner. Diskurser og fenomenforståelse». Oslo: Gyldendal Akademisk.

Aakvaag, H. F., & Strøm, I. F. (Red.) (2019). Vold i oppveksten: Varige spor? En longitudinell undersøkelse av reviktimisering, helse, rus og sosiale relasjoner hos unge utsatt for vold i barndommen. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

**Takk for at du har lest denne planen og at du
utgjør en stor forskjell i andres liv!**

